БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№160 (10221) | 1963 оной июлиин 9, вторник | Сэн 2 мүнгэн

Москвада үнгэргэгдэжэ байгаа уласхоорондын III кинофестивальда хабаадагшадта

Энээнэй урда тээшье Москвада үнгэргэгдэһэн фестивальнуудтал адли 3-дахи уласхоорондын кинофестиваль хадаа бүхы хүн түрэлтэнэй эгээл шухала зорилгодо харюусадаг «һайн һайхан киноискусствын, арадуудай хоорондохи эб найрамдал, хани барисаанай түлөө!» гэһэн уряа лозунг доро үнгэргэгдэжэ байгаа юм.

Москвагай фестиваль хадаа дэлхэйн киногой искуствын эгээл олоороо хабаадаһан, демократическа шэнжэтэй хуралдаан мүн болоно. Энээндэ 55 оронууд хабаадана. Колониальна дарлалтаһаа һая сүлөөржэ, өөһэдын үндэһэ яһанай кинематографиие амжалтатайгаар хүгжөөжэ байһан оронууд эдээнэй тоодо бии. Москвадахи фестиваль хилын саанахи олониитын анхарал ехээр татана. Юуб гэхэдэ, фестивалнин уг зорилго бүхы оронуудай үргэн ниитэ арад зондо ойлгосотой, тон дүтэ.

Манай үе сагай түрүү үзэл бодолые, гуманизм ба арад зоной һайн һайхан хүсэл бодолые, мүнөө сагай эгээл шухала асуудалнуудые уран хурсаар, үнэн зүбөөр харуулһан фильмнүүдые совет хүнүүд ехэ һайшаан хараха, угтахал.

Уласхоорондын III Москвадахи фестивальда хабаадахаяа манай социалис Эхэ ороной ниислэл хото ерэһэн айлшадые Советскэ правительствын, өөрынгөө үмэнэһөө амаршалха золтой байнаб.

Арадуудай эб найрамдалай, хани барисаанай һайн һайхан зорилгодо алба хэхэ хэрэгтэ ехэ амжалта туйлахыень фестивальда хабаадахаар табигдаһан оронуудай киноискусствада, тэрээндэ хабаадагшадта, айлшадта хүсэжэ байнаб.

Н. ХРУЩЕВ.

Республикын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй баярай сесси

Правительственна делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи Бюрогой Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо нүхэр А. П. КИРИЛЕНКЫН хэлэһэн үгэ

[Хү]ндэтэ нүхэдүүд!

[Б]уряадай ажалшад алдарта, ехэ [баяр]ые—Буряадай Автономито Со[вет] Социалис Республикын бии бо[лох]ор 40 жэл гүйсэһэнэй ойе мү[нөө] [баяр]ар тэмдэглэнэ.

[Р]еспубликын бии бололго буряад [арад]ай ажабайдалдахи ехэ ушар [бол]жо, тэрэнэй түүхэдэхи шэнэ, [ү]и һаруул һайхан хуудаһа нээгдөө. Совет автономиин бии бо[лһ]ой ашаар республикын үй[лэдбэ]риин хүсэнүүдэй, соёл куль[турын] сүлөөтэ еһоор хүгжэхэ үр[гэн] [ха]рга боломжо нээгдээ, тиигэжэ [Совет]скэ Союзай Коммунис партиин [Ленин]скэ национальна политикые [амжалта]тайгаар бэелүүлхэ эгээ һайн фор[мо] болоһон байна.

[Ма]най республикын ой хадаа [ганса]шье буряад бэшэ, бүхы совет [ар]адай ехэ һайндэр гээшэ. Бүхы [сове]т хүнүүд хаанашые ажаһуугаа [ба]; ямаршье национальностиин [бай]аа һаа, Буряадай ажалшадтай [хамт]а, тэдэнэй шэнэ байдал байгуул[хада] туйлаһан илалтануудта баяр[лаад], социалис Эхэ ороной аша ту[һа] [о]лохэжэ байһан баатар ажа[лы]нь омогорхоно.

[М]анай Республикын хүдэлмэри[шэд], колхозниигууд, интеллигенци [ком]мунизм байгуулха агууехэ про[грам]мые бэелүүлхын түлөө шэн зо[ригт]ойгоор тэмсэжэ байһан үедэ [эдэ]нгээ гайхамшагта һайндэрые [угтаа]ба.

[К]оммунис партиин Центральна [Комит]едэй, СССР-эй Верховно Со[ведэй]й Президиумэй, КПСС-эй ЦК-[гай] РСФСР-тэхи бюрогой, Россин [Феде]рациин Верховно Соведэй Пре[зиди]умэй болон правительствын [даалга]ар, бидэ бүгэдэндэ хүндэ[тэ] Никита Сергеевич Хрущевой [нэрһ]ээ Таанадые, Буряадай рес[пубн]икын бүхы ажалшадые ехэ [һай]дэрөөр халуунаар, үнэнхэ зүр[хэн]өө амаршалаад, ажалдаа, нии[тын], хүн бүхэнэй ажабайдалда шэ[нэ] ехэ амжалтануудые туйлахыет[най] [хүсэ]таанадта хүсэхые зүбшөөгыт.

[Ах]а дүү Монголой арадай-рево[люци]онно партиин нэгэдэхи секре[тарь], Монголой Арадай Республи[кын] Министрнүүдэй Соведэй Түрүү[лэгш]э, Советскэ Союзай ехэ нүхэр [Цэдэ]нбал толгойлогшотой алдарта [Монг]ол арадай һайндэртэмнай ерэ[һэн] делегациие Советскэ Союзай [Комм]унис партиин Центральна Ко[митэ]дэй нэрэһээ амаршалха гээшэ [бид]а ехэ баяр түрүүлнэ. Тиигээд [тэдэн]ай нүхэдэй, һайн хүршэнэрэй [М]онголой Арадай Республикын [ажа]лшадай социализм байгуултада [ехэ] амжалтануудые туйлахыень хү[сэжэ], һайн һайханиие хүсэхэ зол[той] байһандаа ехэ баяртайб.

[Н]үхэдүүд! Манай гүрэнэй хүсэ [ша]лынь, алдар солонь юун бэ [гэхэ]л, олон арбаад национальность[нуу]дые үндэһэ яһатаниие аха дүү[гэй] нэгэ бүлэдэ нэгэдүүлдэг, рес[пуб]лика бүхэнэй ёһотойгоор хүгжэ[хэ] [ү]ргэхэ, һалбарха хизаарлаша[гүй] арга боломжонуудые нээжэ үгэ[һэн] ушар болоно. Хүсэдөөр этигэ[лдэ]й аха дүүгэй нэгэдэлэй, һайн [һай]хан һаналтайгаар харилсаха, [ту]бэдэлэ туһалалсаха хэрэгтэ үн[дэ]элһэн нацинуудай һайн дура[ар] союз тухай ленинскэ хэтэ [хара]хын һургаалнууд бэелүүлэгдээ. [Соци]алистическэ национальна гү[рэнэй] түрын үзэгдөөтүйгөөр хүгжэл[тэ], Советскэ Союзай ехэшье, ба[гашь]е бүхы арадуудай экономикын, [соёл] культурын хүгжэлтые имагтэл [баталн]ат засаг, манай түрэл Коммунис [парт]и хангана.

[Б]уряад арад үни урда сагһаа [ахатай] өөрынгөө хуби заяае ород [арадуу]дтай, Россин бусад арадуудтай [хол]бонхой. Россин гүрэндэ Буряа[дай] һайн дураһаа ороһонһоо хой[шо] 300 жэлэй ой һаяшаг тэмдэг[лэгд]ээ һэн. Энэ ушар манай ара[дуу]дай аха дүүгэй бата бэхи хани [бари]саатай байһые элитээр тодор[хойл]он харуулаа. Хаанта засагай [дарл]уулалтые усадхан һалгаха, со[вет] засагые дайлан абаха үедэ, [Эхэ] ороноо хамгаалгын Агууехэ [дайн]ай үдэрнүүдтэ Эхэ оронойнгоо [эрх]э сүлөөгэй, бэеэ даанхай байда[лай] түлөө тэмсэлдэ, социализмын [илал]тын түлөө хэгдэһэн хамтын [тэмс]элдэ энэ агууехэ хани бари[саан]и ехээр бэхижэн хатуужаа. Со[ветс]кэ Союзай бүхы арадуудтай нэ[гэ]хамта буряадууд жагсажа, ма[най] орондо коммунизм байгуулха [хэрэ]гтэ өөрынгөө бүхы зохёон бай[гуул]хы хүсые, оюун бэлигые, ажал[һаа] [д]уратай байлгые элсүүлэн зо[ригл]оно. Эгээ нангин бүтэдын хү[дэлм]эрмэлзэлгэтэй, совет Эхэ ороной [ал]а ямар уялгатайгаа гүнзэгыгөөр [мэд]эрдэг байһанай, марксизм-лени[низ]мын хэтэ мүнхын үзэл суртал[ай] [үн]удта хэлбэришэгүй үнэн сэхэ [байһ]анай ашаар манай агууехэ оро[ной] ажалшад социалис нацинуудай

нимэ бата бэхи нэгэдэл бии болгонхой. Иимэ нэгэдэлтэй байхада ямаршье шуурган, ямаршье туршалганууд аймшагтай бэшэ.

Буряадай автономито республика 40 жэлэй туршада гайхамшагта зам гаталжа гараба. Урдань экономическа, соёл гэгээрэлэйнгээ талаар хаанта Россин гээгдэнги заха үзүүр байһан Буряад орон Россин Федерациин индустриально-аграрна түрүү республикануудай нэгэн болонхой. Коммунис партиин хүтэлбэреэр, ород арадай, манай ороной бусад арадуудай аха дүү ёһоной туһаламжаар Буряад орон ажахын, соёл культурын байгуулалтада ехэ амжалтануудые туйлаа. Иимэ амжалтануудые туйлаһандань омогорхохо ёһоороо омогорхохоор, ехээр баярлахаар байна.

Республикада энергетическэ, түлишын, руда абадаг, металл болбосоруулдаг, машина бүтээдэг, модо бэлэдхэдэг, шэлэй болон промышленностиин бусад һалбаринууд бии болгогдоод, амжалтатайгаар хүгжөөгдэнэ. Дүшэн жэлэй саада тээ республикада оройдоол 16 предприяти байһан юм. Эдэ предприятинуудта мянга хүрэхэгүй шахуу хүдэлмэришэд ажалладаг байгаа. Харин мүнөө үедэ таанадта томо, һайса оньһожоруулагдаһан 200 заводууд бии. Тэндэ хэдэн арбаад мянган хүдэлмэришэд ажаллана. 1923 онойхитой жэшээлбэл, Буряадай промышленность үнгэрэгшэ жэлдэ 335 дахин ехэ продукци гаргаа. Республикын арадай ажахыда мүнөө үедэ промышленностиин хуби 75 процент болоно.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие Буряад орон хүгжөөхэ ехэ арга боломжонуудтай. Совет засагай жэлнүүдэй туршада атар тунга газар ашаглаһанай ашаар тарилгын талмай гурба дахин үргэдхэгдөө, хүдөө ажахын продуктнуудые абалга горитойгоор ехэдхэгдээ.

Буряад арадай соёл культурада, ажаһуудалда туйлай ехэ, ёһотойл революционно хубилалтанууд болоо. Революциин урда тээ Буряадай нэлэнхы ехэ газарта гурбан больница, фельдшерскэ 33 пункт, 14 врачнууд, дунда эрдэмтэй медицинскэ 14 хүдэлмэрилэгшэд байһан. Һургуулинуудта үхибүүдэй 5—6 процентнь оройдоол һурадаг, бүхыдөө гурбан лэ библиотекэ байһан юм. XIX зуун жэлэй һүүл багаар Буряад орон ерэжэ хараһан Англиин аяншадай нэгэн иигэжэ бэшээ һэн: «Забайкали гээшэ үльгэртэ бэшэгдэһэндэл сэбдэг хүйтэн. Энэ орон хүн зонһоо хэдэн мянган километрээр таһаршанхай. Европын хүгжэлтэ—Шекспир, Диккенс, Бальзак, Пушкин, тухайлхада, хэзээдэшье эндэ хүрэхэгүй ха».

Россин, тэрэ тоодо Буряадай ажалшадай дарлагданги байдалые усадхаһан Агууехэ Октябриин социалис революциин болоогүй һаань, тиимэ гээгдэнги зандаал байха һэн.

Буряад орон мүнөө ямар болооб, совет засагай жэлнүүд, Коммунис партиин сэсэ мэргэн национальна политика тэрэниие ямараар шэнэдхэн хубилгааб, харыт! Танай республикада хэдэн арбаад дээдэ һургуулинууд, техникумүүд, хэдэн мянгаад һургуулинууд хүдэлнэ. Научно-шэнжэлхы институдуудта, дээдэ һургуулинуудта 700 научна хүдэлмэрилэгшэд, тэрэ тоодо эрдэмэй 200 доктор, кандидадууд ажаллажа байдаг. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин харьяата Буряадай комплексно научно-шэнжэлхы институт научно-шэнжэлхы ехэ хүдэлмэри Улаан-Үдэдэ хэнэ. Городуудта, хүдөө нютагуудта хэдэн мянгаад клуб, культурын ордон, улаан булан, культбаза, библиотекэнүүд нээгдэнхэй. Тэндэ хэдэн миллион номууд бии.

Буряадай городуудай, хүдөө нютагуудай хүн зон элдэб халдабарита, хүндэ хүшэр хойшолонтой социальна үбшэнгүүдээр үбдэхэеэ огтолон болёо. Республикада мянга гаран врачнууд, медицинскэ дунда эрдэмтэй 3700 хүн ажаллана. Һаруул һайхан больница, санатори, амаралтын гэр, нарайлалгын гэр, үхибүүдэй саад, яслинууд баригданхай.

Зүгөөр тодорхойлон харуулмаар, сэнтэй юумэниинь юун бэ гэхэдэ, олон тоото национальна кадрнууд урган гараа. Эдэмнай промышленностиин, хүдөө ажахын дүршэлтэй, тусхай бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэд—үйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэд, түрүүшүүл болоно; эдэмнай эрдэмтэд, педагогууд, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд; эдэмнай ниитын ажал ябуулагшад, уран зураашад, уран зохёолшод, композиторнууд, артистнууд болоно.

«Мүльһэтэ сэбдэг Забайкали» гэдэгынь лэ энэл даа. Холые харадаггүй англичанинай һанаашаар, Европын хүгжэлтын туяан хэдыдэшье эндэ хүрэхэгүй гэдэгынь энэл даа! Буряад орон соёл культурадахи амжалтануудаараа баруунай хүгжэнги олон капиталис оронуудые мүнөө холо орхижо гаранхай.

Социалис Буряадай ажалшад бүхы совет хүнүүдтэй хамта, Коммунис партиин хүтэлбэреэр XXII съездын шиидхэбэринүүдые, партиин шэнэ Программые, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин, июниин Пленумэй табиһан зорилгонуудые бодотоор бэелүүлхын түлөө шэн зоригтойгоор ажаллана гээд тэмдэглэхэдэ һайн һайхан байна.

Үйлэдбэреэ хүгжөөн дээшэлүүлхэ замда Буряадай промышленность найдамтайгаар орожо байна. Продукциие гаргаха долоон жэлэй даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Буряадай промышленность бүри ехэ молибден, бүри олон подъемно кранууды, электрическэ машинануудые, бүри ехэ шэл, пиломатериал, хилтааһан бүд, эдеэ хоолой зүйлнүүдые, бусадшье продукци оронойнгоо арадай ажахыда үгэнэ.

Буряадай промышленность энэ жэлэй түрүүшын хахадай түсэбые үлүүлэн дүүргээ. Промышленностиин олон коллективүүд хахад жэлэй даабаринуудые уридшалан дүүргэһэн байна.

Локомотив-вагон заһабарилгын завод, нарин сэмбын фабрика, Баргажанай леспромхоз, шэлэй завод, мяха-консервын комбинат шэнги предприятинуудай һайн хэрэгүүдээр, ажалай гайхамшагта заншалаар омогорхохо ёһотой болонобди. Партийна организацинуудай хүтэлбэреэр эдэ, бусад коллективүүд гүрэнэй түсэбүүдые уридшалан дүүргэхын, коммунис ажалай коллективүүдэй үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ ябана.

Коммунис партиин, Советскэ правительствын эсэгэ ёһоной оролдолгодо харюу болгон, республикын колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абадаг болохын түлөө сэхэ шууд тэмсэнэ. 1953 онһоо хойшо республикын колхоз, совхозуудта орооһо тариан, мяхан, һүн, үндэгэн, нооһон бүри ехээр абтадаг болоо. Малай үүлтэр яһала һайжаруулагдаа, үнеэдэй, хонидой, гахайн, шубуунай тоо толгой ходо олошоруулагдана. Ажахынь үнинэй ёһотойл национальна һалбари болохо адуу мори үсхэбэрилгэ дахин һэргээгдэжэ байна.

Коммунистнуудай, партийнабэшэ хүнүүдэй, колхозниигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын үйлэдбэриин мэргэжэлтэдэй, эмхидхэгшэдэй үсэд шангаар ажаллаһанай ашаар иимэ амжалтанууд туйлагдаа.

Долоон жэлэй түсэбые бэелүүлхэ тэмсэлдэ танай республикада үйлэдбэриин олон гайхамшагта түрүүшүүл урган гараа.

Энэ баяр ёһололой үдэр промышленностиин, хүдөө ажахын эрхимэй эрхим хүнүүдые нэрлэхэ дуран хүрэнэ. Эдэ түрүүшүүл республикын алдар солонь, омогорхолынь болоно.

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой үрэмдэгшэ, коммунис ажалай ударник Александра Васильевна Грехневагай, 2/5 шахтын бригадир Махам Ахметшакирович Шакирзановай, вольфрам-молибденэй комбинадай капитальна барилгын управлениин каменщигуудай бригадир Даши Дамбаевич Базаровай, Хандагатайн леспромхозой комплексно бригадын бригадир Алексей Павлович Кудряшовой нэрэ һайса мэдээжэ болонхой.

Хүдөө ажахын түрүүшүүл—Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан, Социалис Ажалай Герой Пыльжит Бальчиновна Жалсанова, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Маяк» колхозой һаалишан Валентина Лаврентьевна Ефремова, Борьёогой совхозой алдарта хонишон Дамба Цыренович Норбоев, Баргажанай управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой суута хонишон Жалсама Ламажаповна Цыремпилова гэгшэд республикын амжалтануудта ажалай ехэ хубитые оруулна.

Танай республикада промышленностиин, хүдөө ажахын үйлэдбэриин түрүүшүүл олон зуу, мянгаад байна. Эдэмнай элдэбын хүнүүд: коммунистнууд, партийнабэшэ хүнүүд, залуу, наһажаалшье, эрэгтэй, эмэгтэйшье хүнүүд, буряадууд,ородууд болон бусад национальностьнуудай түлөөлэгшэд бии. Манай Эхэ орондо, Коммунис партида, халуун дуратайгаар хандаха ябадал, өөрынгөө хэрэгые гүнзэгыгөөр мэдэлгэ, коммунис ёһоор ажаһууха, ажаллаха хамтын шэнжэ шанар эдэниие бултыень дүтэ түрэл болгоно.

Танай түрүүшүүлдэ фабрика, заводуудта, барилга, транспортда, таряаланда, фермэнүүдтэ шэн зоригтойгоор ажаллажа байһан бүхы хүнүүдтэ алдар солю! Танай гайхамшагта замай залууршад бүри һайнаар ажалладаг болог, тэдэнэй тоо үдэр бүхэндэ улам олошоржо байг, тэдэнэй дүй дүршэлынь бүхы ажалшадай дунда дэлгэрэн тараг лэ!

Нүхэдүүд! Танай туйлаһан амжалтанууд тухай хэлэхэдэ, угаа зохид байна. Теэд һайндэр тэмдэглэжэ, туйлалтаараа баясажа байхадаа энээгээрээ һанаагаа амараад һууха эрхэгүйбди, республикын ажахыда, ниитын болон соёл культурада байһан дутагдалнуудые обёоронгүй байха эрхэгүйбди.

Шүүмжэлхы зарим ажаглалта, хүсэл дүрдаа һаамни, Таанад дураа гутахагүй бэзэт. Промышленность болон барилгада бии байһан баян арга боломжонууд, нөөсэнүүд үшөөл муугаса хэрэглэгдэнэ гэжэ таанадай анхарал хандуулхаяа һананаб. Гүрэнэй түсэб дүүргэдэггүй предприятинууд танайда бии.

Барилгын хүдэлмэридэ ехэ дутагдалнууд бии байһаар. Барилгашад удаанаар, шанар муутайгаар барилга хэнэ, заримандаа мүнгэ зөөри олон тээшэнь сасажа, ниитын хэрэгтэ хохидол ушаруулна.

А. П. Кириленко

Мүн хүдөө ажахыдашье хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд ехэ. Республикын совхозууд болон колхозууд орооһото ургамалай, хартаабхын, овощой бага ургаса абана. Буряад ороной хүдөө ажахын үйлэдбэриин гол һалбари болохо мал ажал хүгжөөхэ зохид һайн арга боломжонууд үшөөл хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй.

Промышленностьда, хүдөө ажахыда, барилгада тохёолдоһон дутагдалнуудые зайсуулхын тулада оролдосотойгоор тэмсэхэ, түсэблэлгые нарижуулан һайжаруулха, үйлэдбэридэ бии байһан арга боломжонуудые элирүүлжэ, республикын экономикые түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ эдээниие зорюулха шухала.

Нүхэдүүд! Танай республикын тогтоһоор 40 жэлэй ойн һайндэр гайхамшагта сагта боложо байна. Һаяхан боложо үнгэрһэн КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум хото хүдөөгэй бүхы ажалшадай үүсхэл эдэбхи улам бадаруулба.

КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин Пленум хадаа коммунизм байгуулха замда айхабтар шухала шата, парти ба ороной политическэ ажабайдалда ехэ событи болоо. Пленумэй шиидхэбэринүүд нүхэр Н. С. Хрущевой тодо һонор үгэ соо партиин соёл сурталай хүдэлмэриин удха шанар, уг зорилго бүри хүсэдөөр тодорхойлогдоо, марксистско-ленинскэ үзэл сурталай илалта түгэс хүсые харуулаа. Партиин ЦК-гай июниин Пленум бүхы партида, бүхы орондо, коммунис ёһоор дэлхэйе шэнэлхэ агууехэ хэрэгтэ айхабтар ехэ удха шанартай байхань.

Манай парти, бүхы совет арад коммунис байгуулалтын бүхы һалбаринуудта амжалтатайгаар добтололго хэжэ байна. Хэдэн миллион тонно хайлуулһан буладаар, олон миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсөөр, замбуулинай захагүй дайдада туйлаһан гайхамшагта илалтануудаараа үмхирэн һалажа байһан капиталис байгуулалтаһаа социалис байгуулалтын жэшээгүй булюу байһаниинь элитээр харагдана.

Космонавтнууд Валентина Терешковагай, Валерий Быковскиин баатарлиг габьяань совет эрдэм наукын нэрэ хүндые үшөө дээшэнь үргөө, баатар зоригтой, сухаришагүй, алдарта хүнүүдые коммунис общество хүмүүжүүлэн гаргана гэжэ бүхы дэлхэйдэ үшөө дахин тодоруулан харуулбал!

Коммунизмын илан мандахын түлөө асари ехэ тэмсэлдэ соёл сурталай хүдэлмэри хадаа шухалын шухалануудай нэгэн болоно. Бии байһан дүй дүршэлые гүн гүнзэгыгөөр шэнжэлээд, тобшолһоной һүүлээр КПСС-эй ЦК-гай Пленум мүнөөнэй эрхэ байдалда партиин ябуулха хүмүүжэл болбосоролой хүдэлмэриин гол зорилго хадаа партиин Программые бэелүүлхэ, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха, ниитын коммунис харилсаануудые бии болгохо, шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ гэжэ тодорхойлбо.

Соёл сурталай хүдэлмэри хадаа ёһын тэдысэ ябуулагдадаг бэшэ, харин бодото зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ туһалха, коммунис ёһоор дэлхэйе шэнэлхэ түгэлдэр хүсэн болоно. Арад зоной зохёон байгуулхы эдэбхи үүсхэл бадаруулха, манай хэрэгэй үнэн зүб байһанда гүн гүнзэгы этигэл найдабари түрүүлхэ, коммунизм байгуулха хэрэгтэ асари ехэ амжалта туйлахыень совет хүнүүдые урмашуулха ёһотой.

Нүхэдүүд! Коммунис парти, Советскэ правительство амгалан тайбан байдалай эб найрамдалай хэрэгтэ, экономикые хүгжөөн дэбжээхэ, совет арадай байдал һайжаруулха хэрэгтэ хамаг анхаралаа хандуулжа байдаг гэжэ коммунизм байгуулгада совет арадай туйлаһан амжалтанууд эли тодоор гэршэлжэ байна.

Манай бүхы хүсэл эрмэлзэл, бүхы анхарал оролдолгомнай зохёон байгуулхы ажалдал лэ хандуулагданхай. Энэ хадаа коммунис байгуулалтын һайн һайхан, түрүү шэнжэ шанарые гэршэлжэ байна. Коммунизм, ажал, эб найрамдал гээшэмнай таһаршагүй. Зохёон байгуулхы ажал эрхилжэ байһан манай арад экономико болон соёл культураа хүгжөөхэ замаар найдамтайгаар дабшана. Гэбэшье дайгаар жүрөөдэдэг баруунай этэгээдүүд буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрнэ, тэрээгээрээ үһэрилдэнэ, тиимэһээ ороноо хамгаалха хүсэеэ улам шангадхаха, ээрхэг түримхэйнүүдтэ һүртэ сохилто хэхээр бэлэн байха ёһотойбди гэжэ совет хүнүүд мэдэжэ байдаг. Дэлхэй дээрэхи амгалан тайбан байдалай гол шухала хэрэм, гуламта болоһон Советскэ Союзай түгэлдэр хүсые саашадань бэхижүүлхын тулада совет арад юушье гамнахагүй.

Нүхэдүүд! Мүнөөнэй үе саг хадаа империализмын түгэлдэр байшангые үй бута сохижо байһан хубисхалша бүхы хүдэлөөнэй айхабтар түргэнөөр хүгжэн дэлгэржэ байһан асари ехэ үе саг мүн болоно. Дэлхэйн социалис системын илалта түгэс алхам, капиталай оронуудта боложо байһан хүдэлмэришэнэй ба демократическа хүдэлөөнэй түгэлдэр хүсэтэй сохилто, национальна сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй улам дэлгэржэ байһан ушар—эдэ бүгэдэ хадаа мүнөө үе сагай гол шухала асуудалнуудые арадуудай аша туһада шиидхэхэ арга боломжонуудые нээжэ үгэнэ. Эгээл иимэ эрхэ байдалда дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй бата жагсаал, нэгэдэл нэн түрүүн хэрэгтэй байһаниинь ойлгосотой.

Марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын ёһо гуримда үндэһэлэн энэ нэгэдэлые улам бэхижүүлхын тулада манай парти бүхы юумэ хэжэ байна.

Уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэл ба бата жагсаалые улам бэхижүүлхэ тухай хэлэхэ зуураа, һүүлэй үедэ уласхоорондын коммунис хүдэлөөндэ ехэ бэрхэшээлнүүд гараа гэжэ тэмдэглэнгүй аргагүй байна. Хамтаараа зохёоһон хараа шугамнай Хитадай компартиин хүтэлбэрилэгшэдэй үмэнэһөө улам үсэд эсэргүүсэлтэтэй ушарна.

Хэлсээ хэжэ ойлголсоһоншье һаа, КПК-гай ЦК арсалдаагаа улам хурсадхана, КПСС-эй болон аха дүүгэй бусад партинуудай хараа шугамые муудуулхые һэдэнэ.

«КПСС-эй ЦК-гай түлөөлэгшэдэй КПК-гай ЦК-гай түлөөлэгшэдтэй уулзахаяа байһан тухай» асуудал хаража үзөөд, манай Ленинскэ партида, аха дүүгэй бусад партинуудта, КПСС-эй XX, XXI, XXII съезднүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдтэ, марксистско-ленинскэ сурталай үндэһөөр зохёоһон КПСС-эй Программада КПК-гай ЦК-гай зүгһөө добтолһыень ямаршье үндэһэгүй, худал хуурмаг гэжэ КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум эрид шууд буруушааба.

Дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй хүсэнүүдые улам бэхижүүлэн нэгэдүүлхэ талаар, мүн Хитадай Коммунис партиин Центральна Комитедтэй харилсаануудые тогтоохдоо КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй баримталдаг эли тодорхой алхамууд болон хэмжээ ябуулгануудай талаар КПСС-эй ЦК-гай политическэ ажал ябуулгые, КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи Секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Никита Сергеевич Хрущевой ажал ябуулгые КПСС-эй ЦК-гай Пленум, бүхы парти, бүхы совет арад бүри мүһэн, нэгэн дуугаар дэмжэһэн байна.

КПК-гай ЦК-гай түлөөлэгшэдтэй болохоёо байһан уулзалга дээрэ уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй гол шухала асуудалнуудаар КПСС-эй хараа шугамуудые хэлэжэ үгөөд, тэрэнээ баримталха, тэрэшэлэн ажабайдалаар, аха дүүгэй коммунис партинуудай нэгэн дуугаар һайшаан дэмжэһэн СССР-тэ коммунис байгуулалтын гол шухала асуудалнуудаар КПСС-эй хараа шугамуудые тайлбарилжа үгэхэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Президиумдэ партиин ЦК-гай июниин Пленум даалгаба.

Манай парти хадаа интернациональна уялгаяа бүрин хүсэд дүүргэхэ, коммунис хүдэлөөнэй таһаржа болохо аюулые усадхахын тулада бүхы юумэ хэхэ юм. Гол шухала асуудалнуудаар багааршье буунгүйгөөр манай парти үсэгэлдэр Москвада эхилһэн хэлсээнүүдтэ эгээл ехэ үрэ дүн туйлахын тулада бүхы юумэ хэхэ байна.

Нүхэдүүд! КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй хараалһан хараа шугам хадаа Ленинэй хараа шугам мүн болоно. Пленумэй баталан абаһан шиидхэбэринүүдые гансахан манайшье орондо бэшэ, мүн хилын саанашье ехээр һонирхоо, дэмжээ. Элдэб оронуудай коммунистнууд энэ Пленумэй шиидхэбэринүүдые, нүхэр Н. С. Хрущевой үгые буржуазин үзэл бодолдо эсэргүү тэмсэлдэ, марксизм-ленинизмын илан мандахын, коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэл ба бата жагсаалай түлөө тэмсэлдэ шэнэ хубита нэмэри мүн болоно гэжэ тоолоно.

Марксизм-ленинизмын түгые — интернациональна хубисхалша, бүрин хүсэд сурталые, пролетариат болон бүхы ажалшадай оюун бодолой зэбсэгые манай ленинскэ парти дээрэ үргэжэ ябана. Марксизм-ленинизмын туг доро совет арад коммунис байгуулалтадаа айхабтар ехэ амжалтануудые туйлаа.

Коммунис общество байгуулгада —манай асари ехэ хэрэгтэ ажалша бэрхэ, оюун бэлигтэ буряад арад өөһэдынгөө гайхамшагта хубита нэмэриие оруулна.

Хүндэтэ нүхэдүүд! Танай ехэ һайндэр—Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын тогтоһоор 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Таанарые үшөө дахин амаршалаад, коммунис байгуулалтада шэнэ шэнэ амжалта туйлахыетнай таанадта, республикын бүхы ажалшадта хүсэхые мни зүбшөөгыт.

Нүхэдүүд! Республикын тогтоһоор 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, партиин Буряадай обкомдо, Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй Президиумдэ, Министрнүүдэй Соведтэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эльгээһэн амаршалгын бэшэг уншахыем зүбшөөгыт. (Амаршалга уншагдаба).

Нүхэдүүд! КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи бюрогой, Россин Федерациин Верховно Соведэй Президиумэй, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй амаршалгые уншахыем зүбшөөгыт (Амаршалга уншагдаба).

(Нэрьемэ, үни удаан альга ташалга оло дахин болобо).

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Буряадай АССР-эй арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ РСФСР-эй һургуулиин габьяата багшын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай

Арадай гэгээрэлдэ аша габьяатай байһанайнь түлөө иимэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо гэбэл:

РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша

1. **АБАШЕЕВА Дора Александровнада**—Кабанскын хүдөөгэй районой Ранжуровай эхин һургуулиие даагша.
2. **АРХИПОВА Екатерина Дмитриевнада** — Улаан-Үдэ городой ниитэ эрдэмэй үйлэдбэриин һуралсалтай политехническэ № 20 дунда һургуулиин багша.
3. **АСТАФЬЕВА Лидия Александровнада** — Загарайн промышленна районой ниитэ эрдэмэй үйлэдбэриин һуралсалтай Новоильинскэ политехническэ дунда һургуулиин багша.
4. **ВЕДЕРНИКОВА Ольга Михайловнада** — Улаан-Үдэ городой ниитэ эрдэмэй үйлэдбэриин һуралсалтай № 40 политехническэ дунда һургуулиин һуралсалай таһагые даагша.
5. **ГАСЬКОВ Афанасий Александровичта** — Улаан-Үдын хүдөөгэй районой ниитэ эрдэмэй үйлэдбэриин һуралсалтай Ивалгын политехническэ дунда һургуулиин багша.
6. **ГОМБОЕВ Гончик Банзаргашеевичтэ** — Хориин хүдөөгэй районой Доодо Анаагай эхин һургуулиие даагша.
7. **ДАМДИНОВА Хандама Дугаровнада** — Улаан-Үдэ городой республикын интернат һургуулиин багша.
8. **ДАНИЛОВА Матрена Ивановнада** — Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдэ станциин ниитэ эрдэмэй үйлэдбэриин һуралсалтай № 65 политехническэ дунда һургуулиин һуралсалай таһагые даагша.
9. **Ирдынеева Рыгзима Ирдынеевнада** — Мухар-Шэбэрэй хүдөөгэй районой ниитэ эрдэмэй үйлэдбэриин һуралсалтай Суулгын политехническэ дунда һургуулиин багша.
10. **МИРОНОВ Юрий Николаевичта** — Улаан-Үдын хүдөөгэй районой Ошурковскэ эхин һургуулиие даагша.
11. **ПАВЛОВА Фаина Васильевнада** — Хориин хүдөөгэй районой ниитэ эрдэмэй үйлэдбэриин һуралсалтай Хориин политехническэ дунда һургуулиин багша.
12. **ПЕТРУНОВА Евдокия Евдокимовнада** — Зэдын хүдөөгэй районой ниитэ эрдэмэй үйлэдбэриин һуралсалтай Цахирай политехническэ дунда һуралсалай таһагые даагша.
13. **ПИСКУНОВА Евгения Никитичнада** — Улаан-Үдын багшанарай училищиин багша.
14. **ПОТАПОВ Александр Яковлевичта** — ажалшадай депутадуудай Мухар-Шэбэрэй районой (хүдөөгэй) Соведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагай һургуулиин инспектор.
15. **САНЖЕЕВ Шагдыр Дулмаевичта** — ажалшадай депутадуудай Түнхэнэй районой (хүдөөгэй) гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагай һургуулиин инспектор.
16. **ТУМУНОВА Дарима Тумуновнада** — Улаан-Үдын багшанарай училищиин багша.
17. **ХАЛМАТОВ Трускоп Александровичта** — Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдэ станциин ниитэ эрдэмэй үдэшын (халаанай) дунда һургуулиин һуралсалай таһагые даагша.
18. **ЧАЙВАНОВА Антонина Павловнада** — Багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ Буряадай институдай кабинедые даагша.
19. **ЯНГУТОВА Мария Захаровнада** — Хориин хүдөөгэй районой Энгэтын интернат һургуулиин һуралсалай таһагые даагша.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ИГНАТОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь С. ОРЛОВ.

Москва, 1963 оной июлиин 2.

Республикын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй баярай сесси

МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. ЦЕДЕНБАЛАЙ хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын тогтоһоор 40 жэлэй ойтой — гайхамшагта һайндэртэй дашарамдуулан, таанадые, таанадаар дамжуулан Совет Буряад ороной ажалшадые, Советскэ Союзай ахадүүгэй арадуудые Монгол Арадай Хубисхалша Партиин Центральна Комитедэй үмэнэһөө, Монголой Арадай Республикын Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө, бүхы монгол арадай үмэнэһөө үнэн зүрхэнһөө амаршалхыем зүбшөөгыт.

Манине — монгол арадай түлөөлэгшэдые арадуудай хани барисаанай энэ ехэ һайндэртэ уриһанайнь түлөө КПСС-эй областной комитедтэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Министрнүүдэй Соведтэ баяр хүргэхые зүбшөөгыт.

Энэ алдарта ойе һайндэрлэлгэдэ хабаадажа, шэнэ байдал зохёон байгуулхы баян дүй дүршэлтэйнь, Советскэ Союзай һалбаран хүгжэжэ байгаа Автономито Республикануудай нэгэн болохо социалис Буряад ороной ажалшадай гайхамшагта амжалтануудтай танилсаха гээшэ ехэ хүндэ хайра мүн гэжэ харанабди.

Нүхэдүүд! Хүн түрэлтэниие капитализмһаа социализмда шэлжэн оруулха бүхэдэлхэйн түүхэтэ замай эхи табиһан Агууехэ Октябриин социалис революциин үнгэрһэнһөө хойшонхи түүхын богонихон үе саг соо манай дэлхэй түбиин шэнжэ түхэл танигдахаар бэшэ болон хубилаа. Шэнэ социалис дэлхэйн мүндэлэн бии болоод, улам бэхижэһэнэй ашаар империализм хадаа бүгэдэниитын системэ байхаяа болинхой. Мүнөө болоходо дэлхэйн социализмын түгэлдэр хүсэнэй хэлбэришэгүйгөөр ургажа байһан үе сагта капиталис байгуулалта урданайнгаа хүсэ шадал гээнхэй, мүнөө дэлхэйн хүгжэлтые өөрынгөө аша туһада хүгжөөхэ талаар шиидхэхы нүлөө үзүүлжэ шадахаяа болинги гээшэ. Империалис хүсэнүүдтэ эсэргүү фронт улам үргэдэжэ байна, урдань колониальна дарлалтада байһан арадууд тэрээнһээ мултаржа бэеэ даанхай байдалай замда ороо. Эдэнэр империалис хүсэндэ эсэргүү фронтдо оролсон тэмсэнэ.

Марксизм-ленинизмын үзэл сурталай түгэлдэр хүсэтэй нүлөөн доро бүхы оронуудай хэдэн миллион түрүү хүнүүд эб найрамдалай, демократиин ба социализмын агууехэ хэрэгэй оршон мандахын түлөө жагсаалаа улам нягтаруулан тэмсэнэ. Дэлхэйн хүгжэлтын ябасые тодорхойлдог түгэлдэр хүсэн болоһон дэлхэйн социалис системэ жэлһээ жэлдэ хүсэ шадалаа нэмээнэ.

КПСС-эй шэнэ программын зааһанай ёһоор коммунис обществын асари ехэ байшангые ехэ дэбжэлтэтэйгээр бодхоожо байһан совет арадай Эхэ орон — агууехэ Советскэ Союз хадаа дэлхэйн социалис системын гол хүсэн болоно. Энэ программые амжалтатайгаар дүүргэлгэ хадаа совет арадай, Ленинэй баатарлиг партиин бүхы хүн түрэлтэнэй зол жаргалай ашаа габьяада хэһэн хэтэ мүнхын баатаршалга мүн болохо юм.

Коммунис байгуулалтадаа, экономико, соёл культура болон эрдэм ухаа хүгжөөхэ хэрэгтэ совет арадай туйлаһан амжалта һүр жабхалантай байна, эдэ бүгэдэнь бүхы дэлхэйе һүрдүүлэн гайхуулна, социалис хани харилсаанай түгэлдэр хүсые улам бэхижүүлнэ.

Советскэ Союзай замбуулин түбиие шэнжэлхэ талаар туйлаһан амжалта, бүхы арадуудай амгалан тайбан, зол жаргалта байдалай оршон мандахын түлөө совет космонавтнуудай туйлаһан гайхамшагта амжалтанууд хадаа социализм ба коммунизмын арсашагүй булюу байһанай гэршэ мүн болоно.

Социализмын онсо шэнжэ шанар юуб гэхэдэ, урдань дарлагдажа байһан, гээгдэнги арадуудта национальна сүлөөрэлгэ асарна, ниитын политическэ ажабайдалда үнэхөөрөө адли тэгшэ эрхэтэй болгоно, экономико болон соёл культурыень хүгжөөн бадаруулна, дарладаг обществын дахуул болохо арадуудай хоорондохи үндэһэ һанай илгаа, хёмороон үгы хэгдэнэ, пролетарска интернационализмын туг доро эдэнэрэй аха дүүгэй хани барисаае, нягта жагсаалые эмхидхэн бэхижүүлнэ.

Совет Социалис Республикануудай Союз — дэлхэй дээрэхи хүдэлмэришэн таряашанай түрүүшын гүрэн арадуудые нэгэдүүлхэ бүхэдэлхэйн түүхэтэ хэрэг эхилһэн юм. Хаанта Россин захa хизаар байһан арадууд агууехэ ород арадай туһаламжаар национальна гүрэн түрэтэй болохоһоо гадна өөһэдынгөө хүгжэлтэдэ, ниитын ажабайдалай бүхы һалбариие хубилган шэнэдхэхэ талаар үзэгдөөгүй ехэ амжалтануудые туйлаһан байна.

Советскэ Союз дотор КПСС-эй сэсэ мэргэн ленинскэ хараа шугамай үндэһөөр дэлхэй дээрэ түрүүшынхеэ национальна асуудал зүбөөр, һайнаар шиидхэгдэһэн, КПСС-эй шэнэ программын асари ехэ сурталаар гэрэлтүүлэгдэн национальна харилсаанууд амжалтатайгаар хүгжөөгдэнэ, үндэһэ яһатанай бэе бэедээ дүтэлхэ, бэе бэеэ баяжуулха жама ёһоор хүгжэлтэ ябажа байна. Иигэжэ совет арад коммунис партиингаа ударидалга доро арадуудай аха дүүгэй бүхэдэлхэйн нэгэдэлэй гэрэлтэ замгаргана, дэлхэйн бүхы арадуудта Эб найрамдал, Ажал, Эрхэ сүлөө, Тэгшэ эрхэ, Аха дүүгэй хани барисаан, Зол жаргал асарха коммунизмын илалта тээшэ дабшана.

Урдань гээгдэнги байһан арад зон совет социалис байгуулалтын үедэ ямар ехэ амжалта туйлажа болохо байнаб гэжэ совет Буряад ороной жэшээ харуулжа байна. Үнгэрһэн эдэ жэлнүүдэй туршa соо Буряад орон түрүү индустриально-колхозно социалис республикануудай нэгэн болоожо, алдарта 40 жэлэйнгээ ойе гайхамшагта амжалта илалтануудаар угтажа байна.

Социализм байгуулха хэрэгтээ буряад арадай туйлаһан амжалтанууд, тэрэшэлэн совет зүүн зүгэй бусад арадуудай түүхэтэ илалтанууд хадаа түүхын бүхэли шатые алад гараа, уласхоорондын ехэ удха шанартай байна. Юуб гэхэдэ, үнэхөөрөө олгогдоһон эрхэ сүлөө, адли тэгшэ эрхэ национальна залуу гүрэнүүдэй, колониальна оронуудай арадуудта эдэ амжалтануудынь үльгэр жэшээ болоожо үгэнэ, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые жэгтэй түргэнөөр хүгжөөхэ, политическэ, экономическа, соёл гэгээрэлэй ажабайдалые үндэһөөрнь хубилгаха, гансал үнэн зүб замаар — социализмын замаар хүгжөөхэ үльгэр жэшээ болоожо үгэнэ бшуу.

МНР-эй ажалшад Советскэ Союзай, тэрэ тоодо Буряадай АССР-эй социалис байгуулалтын баян дүй дүршэлһөө хододоо һургаал абажа, түүхын богонихон болзор соо хүгжэлтынгөө замда гайхамшагта амжалтануудые туйлаһан байна. Урдань гээгдэнги байһан Монгол орон капиталис хүгжэлтын шатые алад гараад, мүнөө аграрно-индустриальна гүрэн болонхой. Мүнөө МНР аха дүүгэй социалис оронуудай арадуудай хани барисаанай, нэгэ бүлэ соо социализм байгуулжа дүүргэхээр найдамтайгаар дабшажа ябана.

Манай ажалша арад зон нэгэ хэды хоноод бүхы нүхэдтэеэ хамта оронойнгоо тогтоһон агууехэ һайндэр — арадай революциин 42 жэлэй ойе тэмдэглэхэеэ байна. Энэ революци хадаа ёһото эрхэ сүлөөгэй, зол жаргалай зам нээһэн юм.

Нүхэдүүд! Монгол арадай бүхы туйлалтанууд хадаа түгэлдэр хүсэтэй манай хэрэмэй, манай эгээл үнэн зүрхэнэй, үнэн сэхэ хани — агууехэ баатарлиг совет арадай айхабтар ехэ туһаламжа, дэмжэлгэтэй нягта холбоотой юм.

Зүүн зүгтэхи, монголнуудтай болон бусад дарлагданги арадуудтай дүтэлхын, нэгэдэхын түлөө ородой хүдэлмэришэн анги бүхы хүсэ шадалаа гаргаха байха гэжэ ажалшадай агууехэ багша Владимир Ильич Ленин үшөө Октябриин революциин урда тээ хэлээ бэлэй. «Эдэнэрэй машина хэрэглэлгэдэнь, ажалаа хүнгэдхэлгэдэнь, демократида, социализмда оролгодонь туһалхые... биднэр оролдохо байхабди». гэжэ тэрэ хэлээ һэн.

Агууехэ Ленинэй тэрэ хараа заабариие бэелүүлэн, КПСС болон совет арад Монгол арадта аха дүүгэй юугээршье сэгнэшэгүй алибаа туһаламжа саг үргэлжэ үзүүлһэн, үзүүлжэ байдагшье байна.

Ю. Цеденбал

МНР-эй оршожо байһан үе сагтань совет Буряадай ажалшадай Советскэ Союзай бүхы арадуудтай нэгэн хамта манай орондо угаа ехэ туһаламжа хүргэһэн, хүргэжэ байһыень тэмдэглэхэдэ манда ехэ һайн байна. Манай арадай агууехэ, шэн зоригто хүбүүн Сүхэ Баторай толгойлһон Монголой революционернүүдэй совет оронһоо туһаламжа абахаяа Буряадай дэбисхэр дээгүүр оршоһыень бидэ баяр баясхалантайгаар һанажа ябадагбди. Капиталис хүреэлэлгын хатуу шэрүүн жэлнүүдэйшье үедэ, тэрээнһээ хойшонхишье үедэ Буряадай АССР-эй ажалшадаар дамжуулан һайн һайхан уг зорилготой совет ехэнхи туһаламжань хүргэгдэһэн, мүнөөшье хүргэгдэжэ байнхай.

Иимэ һайн һайхан һаналтайгаар аха дүү ёһоор манай ороной хүгжэлтэдэ туһалдагайнь түлөө монгол арадай үнэн зүрхэнһөө баярлажа байдагые мэдүүлнэбди. Тиигэд МНРП-гэй Центральна Комитедэй, МНР-эй Правительствын зүгһөө Советскэ Союзай арадуудта, тэрэ тоодо Совет Буряадай ажалшадта, Советскэ Союзай Коммунис партида, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, үнэн сэхэ ленинец, манай арадай ехэ нүхэр Никита Сергеевич Хрущев толгойлогшотой тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедтэ тон үнэн зүрхэнһөө баяр баясхалан хүргэнэбди.

Аха дүүгэй заншалта ёһоной бата бэхи хани барисаагаар монгол, совет арадууд холбогдонхой. Энэ хани барисаамнай арадай засагай жэлнүүдэй туршада бүхы туршалгануудые дабажа гараа. Манай арадуудай аха дүү ёһоной, үнэн зүрхэнэй харилсаа холбоон мүнөө үедэ үдэрһөө үдэртэ бэхижэжэ, хүгжэжэ байна. Марксизм-ленинизмын пролетарска интернационализмын гол гуримуудһаа үндэһэлэн, бүри нягтаар нэгэдэхэ, бэе бэедээ дүтэ болохо, бүхы талаараа нэгэдэн хүгжэхэ харгы замаар энэ харилсаа холбоомнай хүгжэнэ бшуу.

Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай арадуудтай тогтооһон аха дүү ёһоной хани барисаан, нягта харилсаа холбоон саг үргэлжэ хүгжэжэ байдаг. Энэ ушар хадаа монгол арадай национальна һайн һайхан хүсэл эрмэлзэлгэнүүдтэй таараладана, социалис байгуулалта эсэслэн бэелүүлхэ харгы замаар ябаха хэрэгыемнай хүнгэдхэнэ.

Коммунис байгуулалтада совет арадай туйлаһан айхабтар ехэ амжалтанууд, Советскэ Союзай бүхы талын туһаламжын ашаар бусад социалис оронуудта, тэрэ тоодо МНР-тэ социализмын хүсэдөөр илаха хэрэг хангагдаха байна.

Агууехэ Советскэ Союз болбол дэлхэйн бүхы арадуудай эрхэ сүлөөгэй хэтэ мүнхын ошото одониинь, замыень заагша хараа залуур болоно бшуу. Иимэ агууехэ Советскэ Союзтай — дэлхэй дээрэхи түрүүшын социализмын ороной арадуудтай хуби заяагаа хэтэ мүнхэдөө холбонхойбди гэжэ мэдэрхэдээ Монголой ажалшад омогорходог.

Арадуудай эб найрамдалай, аюулгүй байдалай хэрэм болоһо агууехэ Советскэ Союзай арадуудтай тогтооһон аха дүү ёһоной заншалта агууехэ хани барисаае — манай нангин хэрэгые хамгаалан байха, бүхы талаарнь бэхижүүлхэ гээшэ нангин уялгамнай гэжэ монгол арад, Монголой Арадай Революционно парти тоолодог.

Совет хүнүүд коммунис байгуулалтын программые бэелүүлжэ, өөрынгөө Эхэ ороной хүсэ шадалые улам арьбадхажа байна. Тиигэжэ социализмын хүсэнүүдэй капитализмын хүсэнүүдһээ тон булюу болохо саг үеые иигэжэ совет хүнүүд өөрынгөө баатар ажалаар дүтэ болгоно. Бусад социалис оронуудай арадуудтай хамта баатар совет арад иигэжэл хүн түрэлтэнэй ажабайдалһаа дэлхэй дайн байлдаае усадхан һалгаха материальна үндэһэ һууриие, бусад шухала зүйлнүүдые бии болгоно бшуу.

Дэлхэйн хүсэнүүдэй тэнсүүри социализмын ашa туһадал лэ хүгжэнэ. Империализмын ээрэхэг түримхэй хүсэнүүд иимэ хүгжэлтын боложоныье байгаа һаань, бүхы арганууды хэрэглэн, боломоор байгаа һаань, алуур хюдалгын шэнэ дайн байлдаае хэжэ, капиталис байгуулалтые һандаран һалаха ябадалһаань хамгаалха һэдэлгэ гаргана. Капиталис байгуулалтые һандаран һалалгаһаань хамгаалхын зорилгоор тэдэнэр ядерна зэбсэг ехээр бэлдэнэ, дэлхэйн элдэб газар нютагуудта уласхоорондын зүрилдөөнүүдые бии болгоно. Иимэ зүрилдөөнүүдые бии болголго хүн түрэлтэндэ ехэ муу хойшолонтой байна. Бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр буу зэбсэг хуряаха туршалгануудые, термоядерна зэбсэг бэлдэхэ, хэрэглэхэ ябадалые хорихо, уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые хэлсээнүүдые хэжэ түргөөр шиидхэхэ болон бусад асуудалнууд тухай Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай эгээ таарамжатай дурадхалнуудта империализмын ээрхэг түримхэй хүсэнүүд үбэштэйрһэн юумэдэл эсэргүүсэнэ.

Элдэб ниитын байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон байха гол гурим социалис оронуудай гадаадын политикын жэнхэни гол хараа шугамынь болоно гээшэ.

Амгалан ёһоор зэргэ оршон байха ёһо гурим хэдэн миллион хүнүүдтэ улам улам һайшаагдажа, дэлхэйн шэнэ дайнай харгые хааха, эб найрамдалые, бүгэдэниитын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ дэлхэйн арадуудые эмхидхэн элсүүлнэ. Социализм хадаа эб найрамдал гээшэ, социалис лагерь хадаа бүхы оронуудай түрүү, эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй түшэг тулгууринь гэжэ дэлхэйн арадууд ойлгоно.

Социалис оронуудай, эб найрамдалда дуратай бүхы дэлхэйн нэгэдхэгдэмэл хүсэн ээрхэг түримхэйшүүлэй амые татажа, манай бүмбэрсэгые сэрэг дайнай шэнэ ехэ аюулһаа хамгаалжа шадаха байна.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

СССР-тэ коммунизм байгуулха һайн һайхан уг зорилготой ажалдаа, арадуудай хоорондо бата бэхи эб найрамдал, хани барисаае тогтоохо тэмсэлдээ саашадаа ехэ амжалтануудые туйлахыетнай манай парти, манай арадай нэрэһээ хүсэхые намда зүбшөөгыт.

Олонациональна хүсэн түгэлдэр Советскэ Союз — бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай түшэг тулгуури мандаха болтогой!

Коммунизм байгуулагша баатар совет арад мандаха болтогой!

Марксизм-ленинизмын илалта түгэс тугые дээрэ үргэн ябагша, дэлхэйн коммунис, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түрүү манлай бологшо КПСС мандаха болтогой!

Монгол, совет арадуудай аха дүүгэй бата бэхи хани барисаан мандаха болтогой!

Социалис оронуудай, уласхоорондын коммунис, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэл, бата эмхидэл мандаха болтогой!

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал мандан хүгжэжэ байг лэ!

(Үгэ хэлэлгын үедэ оло дахин нэрьемэ альга ташалган болобо).

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Республикын медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдтэ Буряадай АССР-эй габьяата врач гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай

«Буряадай АССР-эй тогтоһоор 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, арадай энхэ элүүрые хамгаалха талаар габьяатай байһанайнь түлөө **Буряадай АССР-эй габьяата врач** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

1. **АБАЛАКИН Иван Васильевичта** — Улаан-Үдэ станциин отделениин больницын хирургиин отделениин начальнигта.
2. **АБЫКОВ Николай Аржеевичтэ** — арһанай халдабарита үбшэниие аргалха республикын диспансерэй микологическа кабинедые даагшада.
3. **БАРАНОВА Нина Григорьевнада** — Улаан-Үдын 6-дахи санитарно-эпидемиологическа станциин бактериологическа лабораториин начальнигта.
4. **БОГАТЫРЕВА Надежда Константиновнада** — уушханай ханяада аргалха республикын диспансерэй участогай врачта.
5. **ВАСЮТКИН Даниил Дорофеевичтэ** — Улаан-Үдын 1-дэхи больницын главна врачта.
6. **ГУБИНА Валентина Александровнада** — Түнхэнэй аймагай Хэрэнэй больницын врач-терапевтдэ.
7. **ГУНДЗИЛОВИЧ Елена Михайловнада** — Буряадай АССР-эй Ниитын гурим сахиха министерствын поликлиникын врач-терапевтдэ.
8. **ЕРЕМЕЕВ Григорий Ивановичта** — Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын больницын врач-терапевтдэ.
9. **ЖЕЛАЕВА Александра Николаевнада** — «Аршан» курортын поликлиникые даагшада.
10. **ЗАХАРОВА Августа Георгиевнада** — Гусиноозерск городой больницын врач-терапевтдэ.
11. **ЛОВЦОВА Елена Александровнада** — Закаменск городой больницын хирургиин отделениие даагшада.
12. **МАРХАЕВ Григорий Андреяновичта** — Улаан-Үдын Дээдэ Онгостойн уушханай ханяада аргалха санаториин главна врачта.
13. **НАМЖИЛЦЫРЕНОВ Гончикбалда** — Улаан-Үдын 1-дэхи больницын түргэн туһаламжын станциин главна врачта.
14. **ПАРШКОВА Александра Ивановнада** — Улаан-Үдын городой 3-дахи больницын главна врачта.
15. **САЛИХОВА Розалия Абдулкадыровнада** — Хяагтын аймагай больницын нюдэнэй врачта.
16. **ТАРАСОВА Ия Аркадьевнада** — Баунтын аймагай Карафтидай участогай больницын главна врачта.
17. **ЯКУНИНА Александра Петровнада** — «Горячинск» курортын главна врачта.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1963 оной июлиин 5.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Ук[аз]

Буряадай АССР-эй элүүрые хамгаалгын эмхи[...] зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ РСФСР-эй габ[ьяата] врач гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай

Элүүрые хамгаалгын талаар габьяатай байһанайнь түлөө **РСФСР-[эй га]бьяата врач** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

1. **БАХАНОВА Зинаида Лайсаповнада** — республиканска боль[ницын главна] врачта.
2. **БОЛОТОВА Зинаида Александровнада** — республиканска са[нитар]но-эпидемиологическа станциин отделениие даагшада.
3. **БУЛГАТОВ Андрей Васильевичта** — Аршаанай яһанай тубе[ркулё]зой санаториин главна врачта.
4. **ИЦКОВИЧ Абрам Евсеевичтэ** — Улаан-Үдын 1-дэхи гор[одой] больницын главна врачай орлогшодо.
5. **МАЗУРИНА Екатерина Александровнада** — республиканска [проти]вотуберкулезна диспансерэй врачта.
6. **МАТВЕЕВА Фекла Ангатовнада** — Улаан-Үдын гор[...] нарайлалгын гэрэй врачта.
7. **НИКОЛАЕВ Василий Иннокентьевичтэ** — Улаан-Үдын 4-дэх[и го]родской больницын отделениие даагшада.
8. **СТЕПАНОВА Зоя Васильевнада** — Улаан-Үдын локомотив-заһабарилгын заводой больницын отделениин начальнигта.
9. **ХИЛАЕВА Надежда Романовнада** — Кабанскын районно боль[ницын главна] врачта.
10. **ЯЖИНОВ Павел Тихоновичтэ** — республиканска противотуб[еркулезно] диспансерэй главна врачта.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ИГНАТ[ОВ].
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь С. ОРЛ[ОВ].

Москва, 1963 оной июлиин 2.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй У[каз]

Искусство болон соёл культурын хүдэлмэрилэгшэдтэ Бур[яадай] АССР-эй хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай

Буряадай АССР-эй 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, искусство болон соёл культура хүгжөөхэ хэрэгтэ ашa габьяатай байһанайнь түлөө иимэ хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгохо:

Буряадай АССР-эй арадай уран зурагша

1. **РУДЬ Тимофей Абрамовичта** — уран зурагша, РСФСР-эй уран зурагшадай холбооной Буряадтахи отделениин правлениин түрүүлэгшэ.

Буряадай АССР-эй арадай артист

1. **БАРЦЕВА Софья Базыровнада** — Буряадай гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин солистка.
2. **МАТОРИН Николай Ивановичта** — Ленинэй орденто Буряадай гүрэнэй оперо ба баледэй театрай оркестрын солист.
3. **ТУМУРОВА Василиса Андреевнада** — Буряадай гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин баледэй солистка.

Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша

1. **ОГАНДЖАНОВА Элеонора Григорьевнада** — Ленинэй орденто Буряадай гүрэнэй оперо ба баледэй театрай концертмейстер.
2. **ПАВЛОВ Ефим Ефимовичтэ** — Буряадай гүрэнэй дуу хатарай ансамблиин дирижер.
3. **САХАРОВСКАЯ Александра Никитичнада** — РСФСР-эй уран зурагшадай холбооной Буряадтахи отделениин уран зурагша.

Буряадай АССР-эй габьяата артист

1. **БАРАНОВ Юрий Михайловичта** — Ленинэй орденто Буряадай гүрэнэй оперо ба баледэй театрай баледэй солист.
2. **БЕЛОВ Владимир Степановичта** — Буряадай гүрэнэй оперо б[а ба]ледэй театрай артист.
3. **БУДАЖАПОВ Содном-Да[...]шижаповичта** — Хоца Намса[раевай] нэрэмжэтэ Буряадай гү[рэнэй] драматическа театрай артист.
4. **ДУБОВЦЕВ Петр Алекс[еевич]тэ** — гүрэнэй ород драмати[ческа] театрай артист.
5. **КОНДРАТЬЕВА Энгел[ина] Александровнада** — Ленинэй о[рденто] Буряадай гүрэнэй оперо ба б[аледэй] театрай баледэй солистка.
6. **ХМЕЛЬНОВ Николай Ар[...]вичтэ** — Ленинэй орденто Б[уряа]дай гүрэнэй оперо ба баледэй [теат]рай оркестрын артист.

Буряадай АССР-эй соёл куль[турын] габьяата хүдэлмэрилэгш[э]

1. **БОМШТЕЙН Павел Иса[...]** — Улаан-Үдын мяха конс[ервна] комбинадай соёлой байшангай [...]нист.
2. **ИГУМНОВ Александр М[и]ловичта** — Буряадай АССР-эй [...]тивна булгэмүүд болон орган[изаци]нуудай холбооной Соведэй т[үрүү]лэгшын орлогшо.
3. **СОБАШНИКОВА Анна [...]риевнада** — Хяагтын аймагай [...]дэриин библиотекые даагша.
4. **СТРЕКАЛОВСКАЯ Агра[...] Георгиевнада** — Загарайн ра[йонной] библиотекые даагша.
5. **ЦЫРЕНОВА Сима Борис[...]да** — Улаан-Үдын аймагай Ор[онго]хүдөөгэй клубые даагша.
6. **ЯНБИКОВ Асат Каюмови[ч]** — Ленинэй орденто Улаан-Үды[н ло]комотив-вагон заһабарилгын [заво]дой соёл культурын ордоной [прав]лениин түрүүлэгшэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Прези[диумэй] түрүүлэгшэ А. ХАХАЛ[ОВ].
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Прези[диумэй] Секретарь Л. САБУР[ОВ].

Улаан-Үдэ город, Соведүүдэй байшан, 1963 оной июли[ин ...]

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй [Указ]

Эрдэм наукын хүдэлмэрилэгшэдтэ Буряадай АССР-эй [эрдэм] наукын, техникын габьяата ажал ябуулагша гэһэн хү[ндэтэ] нэрэ зэргэ олгохо тухай

Буряадай АССР-эй тогтоһоор 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, эрдэм наукын талаар, тэрэшэлэн үни удаан сагта ашa үрэтэйгөөр багшалһан габьяагайнь түлөө **Буряадай АССР-эй эрдэм наукын, техникын габьяата ажал ябуулагша** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

1. **АМОГОЛОНОВ Даши Доржиевичта** — Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай буряад хэлэ ба литературын кафедрые даагшада.
2. **ДАВЫДОВ Андрей Григорьевичто** — Буряадай хүдөө ажахын институдай ботаникын ба сабшалан ашаглалгын талаар кафедрые даагшада.
3. **КУДРЯВЦЕВ Василий Дмитриевичтэ** — Эрхүүгэй багшанарай институдай ород хэлэнэй кафедрын профессортэ.
4. **УЛАНОВ Алексей Илы[...]** — СССР-эй Наукануудай ака[деми]ин Зүүн Сибириин отделениин [Буряа]дай эрдэм шэнжэлэлгын ком[плекс]но институдай литература ба [фольк]лорой таһагые даагшада.
5. **ХАПТАЕВ Павел Табин[...]та** — СССР-эй Наукануудай [акаде]миин Зүүн Сибириин отде[лениин] Буряадай эрдэм шэнжэл[элгын] комплексно институдай түүх[ын та]һагые даагшада.
6. **ШАТИЛОВ Василий Ива[нович]та** — Зүүн Сибириин техноло[гическ]а институдай КПСС-эй түүх[э зааба]лагша багшада.
7. **ХАБАЕВ Мархоз Петр[ович]** — Доржи Банзаровай нэрэмж[этэ Бу]ряадай гүрэнэй багшанарай [инс]титудай түүхэ-филологическа [фа]культедэй деканда.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиу[мэй] Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛ[ОВ].
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиу[мэй] Секретарь Л. САБУР[ОВ].

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1963 оной июлиин 5.

---

40 жэлэй ойдо зорюулагдажа стадион дээрэ болоһон баярай һайндэ[р]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. Л. Барьядаев республикынгаа 40 жэлэй ойн баярай һайндэрые стадион дээрэ нээжэ байна. СССР-эй арадай артистнар И. Кривченя, П. Лисициан, Л. Линховоин гэгшэд. Композитор Владимир Фере. С. Балдуевай [...]

АРАДАЙ БАЯР БИЛТАРЖА, АЛЬГА ТАШАЛГАН НЭЖЭГЭНЭБЭ

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй нэрэмжэтэ стадион дээрэ июлиин 7-до болоһон ойн баярай һайндэр тухай

* *

Жабхаланта ойн жагсаал

Найр нааданай эхилхэ нарата һайхан үглөөгүүр. Буряад араднай Москва, Ленинград, Ростов, Свердловск болон бусад городуудһаа, аха дүү Хальмагай, Татарай, Удмуртын, Яхадай, Түвын АССР-нүүдһээ, Хакасһаа, Горно-Алтайһаа, хүршэ хизаар болон областьнуудһаа ерэһэн хүндэтэ айлшадтаяа мэгэн хамта түрэл республикынгаа түүхэтэ 40 жэлэй ойн баярые хаба шадал соогоо, арюун һайханаар сэнгэн һайндэрлыт, хүхин зугаалыт, найрлан жаргыт гэжэ нажар сагай энэ һайхан үдэр уряалан, даллан байгаа бэлэй.

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй нэрэмжэтэ стадион. Хэзээ нэгэ сагта эндэ иимэ олон зон сугларһан юумэ аа гү? Хүнүүд, хүнүүд, хүнүүд! Баруун, хойто, зүүн трибунануудта шэгээтэй һууһан хүнүүдые холоһоо харахада, ямар нэгэн гайхамшагта һайхан, халбайн бадарһан янза бүриин үнгэтэй сэсэг мэтэ тэбхын намилзана.

Үдэрэй 11 саг болуутай байха үеэр стадионой талмай дээрэ эдир физкультурнигуудай жагсаланай удаа республикын спортын бүлгэмүүд болон эмхинүүдэй союзай Советэй түрүүлэгшэ нүхэр Калаганский правительствын трибунын урда ерэжэ жагсаалай парадта бэлэн болоһон тухайдаа Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Барьядаевта элидхэбэ.

Удаань республикын правительствын толгойлогшо К. Л. Барьядаев сугларһан бүхы зондо хандан, һайндэрые мэдэлгын үгэ хэлээ.

Буряадай ойн баярай һайндэртэ хабаадахаар айлшалан ерэһэн КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай, РСФСР-тэхи Бюрогой Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо нүхэр А. П. Кириленко түрүүтэй делегацииие, МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. Цеденбал түрүүтэй Монгол Арадай Республикын делегацииие, бусад республика, хизаар, областьнуудһаа ерэһэн бүхы айлшадые, ородой культурын һайндэртэ хабаадажа байһан оюун бэлигтэ уран зохёолшод, артистнууд, хүгжэмшэд болон уран зураашадые энэ сугларһан оло мянган зоной үмэнэһөө һайндэрөөр баяр баясхалан хүргэбэ. Хүхюун сэнгэлиг һайндэрэй боложо байһан оршон байдалтай дашарамдуулан, үнэн зүрхэнэй юрөөл, магтаалта үгэнүүдые хэлэнэ, саашадаа хэтэ мүнхэдөө жарган ажаһуухыень хүсэбэ, коммунизм байгуулха асари ехэ хараа түсэбүүдые бэелүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхыень уряалба.

Буряадай АССР-эй 40 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан энэ ехэ һайндэрые нүхэр Барьядаевай нээхэдэнь, гүрэнэй гимнын һүртэй дорюун хүгжэм зэдэлжэ, сугларһан бүхы зон хүл дээрэ бодон жагсана.

Манай Буряад орондо Совет засаг байгуулхын түлөө тэмсэһэн буурал толгойто аха заха үетэн трибунын урдуур эхи табин, саб гэшхэлэн үнгэрхэдэнь, альга ташалган ямар һүртэйгөөр болоо гээшэб! Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй суута хүдэлмэришэн, Социалис Ажалай Герой нүхэр Оширов улаан тугуудые баригшадые түрүүлэн, Ленинэй орденто Буряадай тугые бахим адханхай эрид шууд урагшаа алхална.

Һайндэрэй урда тээхи социалис мүрысөөндэ түйлаһан амжалтанууд тухай элидхэлнүүдээ улаан бүд дээрэ тоб байса бэшэнхэй Улаан-Үдын, Хориин, Кабанскын, Түнхэнэй үйлэдбэриин колхоз, совхозуудай управленинүүдэй, Баунтын, Хойто Байгалай аймагуудай, Загарайн промышленно-үйлэдбэриин зонын, Галуута нуурай нүүрһэшэдэй, Железнодорожно, Советскэ, Октябрьска районуудай түлөөлэгшэд трибунын урдуур удаа дараалан алхалалдаһаар үнгэрнэ.

Физкультурнигууд, боксёрнууд, һур харбагшад, бүхэ барилдаашад ирагуу хүгжэмэй аялга доро хүлөө олон, нэгэ жэгдээр алхалалдан гаража, гаража байхада, альга ташалган замхангүй зэдэлнэ.

Эдэнэй үнгэрһэнэй удаа, «Трудовые резервы» гэжэ спортын бүлгэмэйхид стадионой талмайе эзэлжэ, тэг дундань «КПСС-тэ алдар соло!» гэһэн үгэнүүдые үбдэг дээрээ согсойн зураглахадань, ямар ехэ баяр баясхалан тэдэндэ хүргэгдөө гээшэб. Тэдэнэр болон багшанарай институдай оюутан олон һайхан номернуудые харуулаа.

Ирагуу дуун, хүгжэм зэдэлнэ

Москвагай артистнарай үмэнэһөө шог зугааша Б. Брунов хүнгэн машина дээрэ зогсон ерэжэ, түрүүшын «хараасгай» боложо, БурАССР-эй мүндэлэн тогтоһоор 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан концертын эхилһэн тухай соносхоно. Тиихэтэйнь хамта үнэөхил «хурдан унаа» дээрэ СССР-эй арадай артист Л. Линховоин РСФСР-эй арадай артист Б. Балдаков хоёр стадионой сахариг дээгүүр гороолон, сценэдэ хүрэжэ ерэнэд. (Удаадахи артистнар бултааран лэ энэ «хүлэг» дээрэ зогсон заларнад).

—Ахарта далай, арюухан Байгал!

Дууншье шагнажа ханалгүй ирагуу һайханаар зэдэлжэ, альга ташалган аадар бороо мэтээр шааяшана.

Удаань Москвагай эстрадын артист Вадим Маратов, Владимир Ильич Ленин тухай В. Маяковскиин шүлэгые ехэ гоёор уншаба. ЛЕНИН! Энэ бүхы дэлхэйн ажалшан арадта эгээл инаг һайханаар һанагдаха эрхим нэрэ. Энэ хүниие совет эпохын суута дуушанай магтан шүлэглэһэниие соносожо һуухадаа «түрэл Ильич, шинии арюун һайхан алтан заабари амжалта түгэсөөр бэелүүлэгдэнэ, бэелүүлхэшьебди» гэһэн омогтой хүхюун бодол түрөөдхинэ.

СССР-эй арадай артист Лисициан композитор Долуханянай «Минии Эхэ орон» гэжэ дууе тэрэ айхабтар бэрхээр гүйсэдхэнэ. «Аяархан холын Улаан-Үдэдэтһай армиин албанда ябаа һэм» гээд аялгалхадань, сугларагшад абяатай шэмээтэй болон дүрье табилдашана.

Сценэ дээрэ киногой элитэ зүжэгшэд—Алла Ларионова, Николай Рыбников гэгшэд.

—Москвагай бүхы кино зүжэгшэдэй үмэнэһөө таанадые халуунаар амаршалха золтой байнаб. Гайхамшаг республикынтнай тогтоһоор 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Буряад арадта ехэ амжалта, зол жаргал хүсэнэб. Таанадта асаржа ерэһэн бэлэг—манай халуун зүрхые, шүлэг, дуунуудыемнай тогтоон абахыетнай гүйнаб,—гэжэ нүхэр Ларионова хэлэбэ.

Хүгжэмшэд Миняев Рожков хоёр гитара, балалайка дээрэ «Наймаашад» гэһэнород арадай дуунай аялга урасхуулна.

Людмила Зыкинашье арадайнгаа дуунуудта абьяастай бэрхэ. Композитор Фрадкинай зохёоһон «Урданал даа Волго» гэжэ дуу дуулахадань хүн зон замхашагүй удаа-наар альгаа ташабад.

Ендэр дээрэ—композиторнууд.

—Хүндэтэ аха дүүнэр! Москвагай хүгжэм урлагшадай үмэнэһөө таанадые халуунаар амаршалнаб... Би өөрөө Кубаар аяншалһан хүнби. Тиихэдээ баатар Фидель Кастротай хэдэн дахин уулзаһан байнаб. Энэ гайхамшаг хүндэ зорюулжа, «Революциин солдат» гэжэ дуу зохёоһон байнаб. Энэнииемни Гүрэнэй Академическэ Ехэ театрай солист Ю. Дементьев, эстрадын артистнар Кобзон, Кохно гэгшэд дуулахань—гээд Москвагай консерваториин профессор, композитор Фере хэлэбэ. Тиигээд дууншье зэдэлнэ.

«Бидэнэр һүүлшынгээ шалгалта үгэхэмнай» гэжэ мэдээжэ композитор Колмановскиин дуун гүйсэдхэгдэнэ. Зохёолшониинь энэ дуугаа стадионой ногоон талмай дээрэ наадажа байгаа багшанарай дээдэ һургуулиин оюутанда зошюулнаб гэжэ мэдүүлбэ.

Свердловскын композитор нүхэр Родыгин өөрөө акардеон дээрэ наадана, дуулана. «Петр үбгэнэйдэ ороһон шэнгеэр» гэжэ арадай үгэдэ аятай зохидоор тааруулһан аялгаяа татана.

Ендэр дээрэ тон юрэ бусын артист—Улаан-Үдын хүүгэдэй саадай үхибүүн, таба наһатай Галя Боронина гэдэг гаража, Москвагай ахамад зүжэгшэдтэй хамта зогсожо, «Хододоо мандаг наран» гэжэ композитор Островскиин дуу дуулана. Бишыхан аад лэ ехэ абьяастай өөрэ басаган: бүхы бадагуудыень ехэ зүбөөр уянгатуулан гаргана... Энэ дууе ендэр дээрэ байгаа бүхы артистнар, бүгэдэ зон дэмжэн дуулалсана.

Буряадай хатар болон дуунай ансамблиинхид мүн лэ найр нааданай шэмэг болоно. Улаан ягаахан тэрлиггэй, шара халюун малгайтай басагадууд, галта хара үнэгэнэй арһан малгаи пэгсэлзүүлһэн, хүхэ ногоон тэрлигтэй хүбүүд гаран ерэжэ, эмээл моритоной хатар харуулна.

Артист Глебов—«Номгон Дон» гэжэ кинофильм соо Григорий Мелеховэй роль наадаһан суута кинозүжэгшэ, дурсагдаһан роман доторһоо, хэһэг шадамараар уншаба.

Эстрадын суута дуушан Гелена Великанова Татаровскиин зохёоһон «Куба тухай», «Би шамайе хүлеэхэб» гэһэн дуунуудые ехэ бэлиг түгэлдэрөөр хангюурдаба.

РСФСР-эй арадай артист Л. Сахьянова, Россин Федерациин габьяата артист П. Абашеев гэгшэд мүн лэ хүнгэн машина дээрэ хүндэтэй ямбатайгаар мориложо, «Дон Кихот» гэжэ Минкусай балет сооһоо адажио шадамараар гүйсэдхэнэ.

Удаань бүри һонирхолтой юумэн харуулагдана: уран һайханай бүлгэмэйхид стадионой бүхы талмай дээрэ хэдэн дүхэриг боложо ёохор наадашана. Тиихэдэнь бүхы республикымнай баяр найр харагдахадал гэнэ.

—Хара далайн эрьедэ мүндэлһэн дуугаа таанадтаа бэлэг болгон асараалби даа,—гэжэ кинозүжэгшэ нүхэр Романов дуугаа дуулажа эхилнэ. Мүн замбуулин руу хүнэй ниидэлгэ тухай (Совет космонавтнуудта зорюулһан), итальян дуу итали хэлэн дээрэ, Фидель Кастро тухай ирагуу һайхан дуу испан хэлэн дээрэ дуулана.

СССР-эй Арадай артист, Гүрэнэй шангай лауреат нүхэр Кривченя украин дуу татана.

Удаань сценэ дээрэ СССР-эй арадай артистнууд нүхэд Кривченя, Лисициан, Линховоин гэдэгүүд жагсажа, «Уужам даа түрэл минии орон» гэжэ мэдээжэ дуу баас бүдүүн хоолойгоор зэдэлүүлнэ. Энэнииень ногоон талмай дээрэхи спортсменүүд, стадион дээрэ һуугаашадшье эбтэйгээр халан абажа, хэдэн мянгаад хүнэй хабаадалгатай хоор хүнхинэнэ. Тиихэдэнь угаа һүртэй, гоёшье байба даа. Үнэхөөрөө түрэл оромнай уужамшье, зол жаргалнай халима дүүрэн лэ даа.

Улаан-Үдын багшанарай институдай студентнэр тусхай номер харуулжа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Бэрхэшүүлэй тулалдаан

Республикынгаа 40 жэлэй ойн һайндэртэ зорижо ерэһэн түрүүшүүлэй дунда мүн лэ нютаг нугадаа алдаршажа, һайндэрэй мүрысөөндэ хабаадалсахаар олон барилдаашад, һуршад шалгарһан байгаа. Хонгёо хоолойто мэдээжэ дуушад—Москва, Ленинградай айлшадай концертээ табижа дүүргэһэнэй удаа, бүхэшүүлнай ногоон талмай дээрэ гаража, шангаар тулалдаба. Республикымнай һайндэрэй найр нааданда хабаадалсахаар Эрхүүгэй областиин Усть-Ордын округой олон бүхэшүүл ерэһэн байна. Энэ үдэр бүхыдөө хорёод бүхэшүүл түгэсхэлэй мүрысөө үнгэргөө. Нүгөөдүүлынь—июлиин табанай үдэр «Динамо» стадион дээрэ сугларжа барилдаһан байгаа. Тиигэжэ үсөөхэн бүхэшүүл ерээшье һаа, гоё һайханаар барилдажа, стадиондо сугларагшадые һонирхуулаа. Стадионой хоёр тээ түхеэрэгдэһэн талмай дээрэ—хүндэшэг бэетэйшүүл багшанарай институдай Ермей Дармаев Усть-Ордын округой бүхэ Николай Андреев хоёр, нүгөөдэ талмайдань — хүнгэн бэетэйшүүл Баймеев, Бальжинов гэгшэд гаража, барилдаан эхилбэ. Хүндэшэг бэетэй Дабаев Андреев хоёрнай арбаад минутын туршада барилдабашье, алининь алин гэшэгүй шадамараар бэеэ хамгаална. Теэд яахаб? Барилдагшадай сагай дүүрэхэдэ, мүрысөөнэй судья эдэнэртэ үшөө табан минута нэмэнэ. Хоёр бүхэшүүл баһал бэе бэедээ добтололсон, эндэ тэндэхэнээ саб яб шүүрэлсэжэ байгаад барилдана, ташалсана. Аб адлихан хүсэтэй байһан тула яашье ядахадаа тэнсэжэ һалаа. Саадахи талмай дээрэ барилдаһан хоёроймнай Баймеевынь шүүбэ.

Зэдын үйлэдбэриин управлениин бүхэшүүлэй дундаһаа шалгарһан Василий Гармаев багшанарай институдай түлөөлэгшэ Степан Зандановтай барилдажа, студентнь диилээ.

...Нэгэдэхи, хоёрдохи һууриин түлөө Шарипов Занданов хоёр талмайда дуудагдаба. Барилдаанай һайн дүршэлтэй Степан Занданов баһал шадамараар добтолжо ороо. Нүхэрэйнгөө игэжэ добтолхые мэдэһэн Шарипов урдаһаань яһала болгоомжотойгоор оробошье, мэхэлэгдэшоо. Тиигэжэ Степан Занданов хүндэшэг бэетэйшүүлэй дундаһаа республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые Шарипов, Гармаев гэгшэд эзэлээ.

Эдэнэрэй удаа хүнгэн бэетэйшүүл үнгэрэгшэ жэлэй чемпион Бато Базаров Виктор Баймеев хоёр нёдондо жэлдэ баһал түгэсхэлэй тулалдаанда барилдаһан байгаа. Бато Базаров мүнөө жэл үнинэйнгөө нүхэртэй дахин тулалдахадаа хаягдашоо. Хоёр-гурбан жэлэй туршада түрүү һууриин түлөө барилдажа ябаһан Виктор Баймеев одоошье нүхэрөө диилэжэ, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Дунда шэгнүүртэнэй дунда барилдаанай болоходо, Усть-Ордын округой Анатолий Шатаев Улаан-Үдын түлөөлэгшэ Геннадии Баймеев хоер баһал чемпионой нэрэ буляалдан тулалдажа, сугларагшадые һонирхуулба. Элдэб арга мэхэ гаргадаг Баймеев нүхэртөө мэхэлүүлхэгүйе оролдон, мүн өөрөөшье мэхэлхэ арга хурга бэдэрэн, хэдэхэн минутын туршада бэе бэеэ тойролсожо, һабасалдаадшье, ташалсаадшье абана. Тиигэлдэжэ ябаһаар Анатолиин хам оробоб гэхын тэндэ нүгөөдэнь бүри гоёхоноор добтолжо, хүлһөөнь бариһан бэеэрээ талмай дээрэ шэдэжэрхёо. Хэдэн удаа чемпион болоһон Геннадий Баймеев дахинаа—мүнөө дүшэн жэлэй ойн һайндэрэй чемпионой лентэ хүзүүндээ зүүхэдээ бүришье омог дорюун боложо, нүхэдэйнгөө амаршалгые хүхюун баяртайгаар угтана.

Хүндэ бэетэйшүүл хоёр лэ хүн байшоо. Нүгөөдүүлынь «Динамо» стадион дээрэ нүхэдтөө хаягдажа үсөөрһэндэнь харамтай. Багшанарай институдай Николай Лаврентьев Усть-Ордын бүхэ Ким Дашиевтай барилдахаар талмай дээрэ дуудагдана. Харахa янзада адлихан бэетэйнүүд. Эдэнэрэй талмай дээрэ гарахадань, нэрьемэ альга ташалган болоно. Хэдэ дахин республика дотороо чемпион болоһон Николай Лаврентьев нүхэртөө добтолжо ябатараа мэхэлүүлшоо. Тиибэшье нүхэрөө хажуу тээшэнь хэлтэд гүүлхын тэндэ унагаажа, сугларагшадай альга ташалгаар үдэшэгдэнэ. Тиигэжэ Николай Лаврентьев дахинаа республикын чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөөд, Дашиев—хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Һайндэрэй парадта гараашa буряад хубсаһатай хүнүүднай найр дээрэхи наадан сооогуур эрэ бэрхэ эрдэмээ харуулба. Номо һаадагаа һуршын булсууда хүрэтэр нугыса татан дэлинэ. Улаан торгон дэгэлтэй залуушаг хүнэй харбаһан һурша байда мэргэнээр бууха гээшэнь! Арба тоотой бай монсогод гэшэбэ.

—Ба-роо, бара, бара даа... гэлдэн, тэндэ һуугаашад дуунай аянга зэдэлүүлнэ. Энэмнай Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин Кировэй нэрэмжэтэ колхозой шофер Батажап Бальчинов, 43 очкотой боложо, бай харбаанда нэгэдэхи һуури эзэлбэ.

Зарим мэргэшүүлэй һурша дэгэд гарашана.

Тиигэһээр байтар хүрин тэрлигтэй хүнэй харбахань бахатай. Магтуулна, дуулуулна. Ивалгын суута мэргэн Мункуев Дондог, финальда гарагшад сооһоо хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Хурумхаанай 11 жэлэй дунда һургуулиин багша Дашинима Эрдынеев һур харбалгаар мүрысөөнүүдтэ шалгарһан мэргэн. Тэрэ 36 очкотой боложо, гурбадахи һуурида гараа.

Һур харбаанда түрүүлһэн нүхэр Бальчиновта республикын чемпионой лент зүүлгээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һур харбалгаар республикын чемпион Батажаб Бальчинов.

Стадионой ногоон поли дээрэ.

* *

Үдэшын 7 саг. Бага зэргэ замхаад байһан стадион дээрэ баһал хүлгөөтэй боложо, хүн зон трибуна бүхэндэ дүүрэшэнэ. Ирагуу уянгата хүгжэмэй аялгын дахинаа сууряатан зэдэлхэлээр жэгүүритэ физкультурнигууд элдэб маягай гимнастика харуулба. Тиигээд айлшаар манда морилһон уран бэлигтэнэй һайндэрэй үдэшын концерт эхилээ.

Дуушад, уран хурса үгэтэн, хатаршад удаа дараалан сценэ дээрэ гаража, олон мянганай зүрхэ булаама номернуудые угаа һайханаар гүйсэдхэжэл, гүйсэдхэжэл байба. Хариха наранишье хада уулын саагуур шургаба хаш. Үдэр, һүниин һэлгэлдээнэй шэмэг болон арбан табанай алтан шарайта һара тэнгэриин хормойдохи няалдангарыг унаарые нэбтэ харбаһаншаг мүндэлэн гаража, манай хүхюу жаргалта ажабайдалымнай амаршалба!

Һүниин тэншье дүтэлбэ. Түгэсхэлэй номернууд гүйсэдхэгдэжэ, гэнтэ эндэ тэндэ пашэгэнээн соностоод, улаан, ягаан, ногоон, шара галнууд огторгойе харбан дэгдэжэ, туяа татан задарна. Энээгээр лэ хүн бүхэнэй сэдьхэлдэ мартагдашагүй баяр баясхаланта энэ үдэрнай дүүрэбэ.

Г. Цыреторов, Р. Цыбиков, Б. Цыремпилов, Н. Цыбенов.

БУРЯАД ҮНЭН

3-дахи нюур

1963 оной июлиин 9.

Ургажал байна Үржэлнай

Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо Үржэл гэжэ нютаг бии юм. Октябриин ехэ хубисхалай урда тээ энэ хотон өөрын нэрэшьегүй байһан.

— Бидэ, үгытэй таряашад, урдань баяшуулай хүлһэншэд боложо, өөдэ нара харагшагүй һэмди,— гээд нютагай үбгэжөөл Нима Раднаевич Урбанов хөөрэнэ. —Эдихэ хоолшье гэжэ хомор байгша бэлэй. Эндэхи зон үбшэндэ нэрбүүлжэ зобогшо һэн. Эмшэн гэжэ эрэй байгаагүй. Үбэл, зунгүй гансал сатин самсаһаа һалагшагүй һэмди. Гарда табижа шадаха хүнии бүхы нютаг соо хурга даран тоолоомоор байһан юм. Тайшаа, гулваа, староста гурбан лэ үзэг таниха зэргэтэй байгаа.

Октябриин хубисхалһаа хойшо Үржэл нютагта ёһото зол жаргаланта байдал мандаа.

Анха түрүүшын колхоздо арбан табан айл ороод, «Үржэл» гэжэ тэрээнээ нэрлээ һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо тиигэжэ нэрлэшэнхэй.

«Үржэл» хүршэнэртэйгөө хамтаржа Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз болонхой.

Мүнөө үеын Үржэл нютагай түхэл шарай танигдахаар бэшэ болоо. Хаа хаанагүй шэнэ гэрнүүд жэрылдэн бодоно, олонхи колхознигуудай бүлэ шэнэ гэрнүүдээ толлоно. Хуушан гэр хомор боложо байнхай.

— Үржэл нютагтамнай 54 үрхэ айл ажаһуудаг. Тэдэнэй 34-иинь һүүлэй 4—5 жэлэй туршада баригдаһан шэнэ гэрнүүдтэй юм,— гэжэ Баянголой сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Павел Вандаевич Раднаев хөөрэнэ.

Эндэхи зоной байдал жэлһээ жэлдэ бүри баян дэлгэр, болбосон һайн болоно. Нёдондо жэл энэ колхоз 930 мянган түхэриг олзо доход оруулаа һэн. Колхознигуудай али тухай баян байдалтай болоһые харуулхын тула Санжи Цыренович Тугутовай бүлые абаад харая. Өөрөө һаалишанаар хүдэлдэг. Тэрэнэй аба — Тугут Аимпилович мал харууһалдаг. һамганиинь—Дашинима Раднаевна—ахалагша һаалишанаар ажалладаг, ахань — колхозой түмэршэ дархан, эжынь амаралтада гаранхай. 1959 он болотор мүн лэ һаалишанаар ажаллаһан юм.

Тугутовтан һара бүхэндэ 150 түхэриг түлөөһэ абадаг.

Үржэл нютаг хубилжал байна. Эндэхи колхознигууд гэр барихадаа, өөрсэ янзаар һиилэдэг, шэмэглэдэг. Гэр бүхэндэ зайн гал, радиоприёмник, репродукторнууд. Өөрын мотоциклтайшуулые тоолоожо барахаар бэшэ. Эндэхин 185 экземпляр газетэ, журналнуудые захинхай, үдэр бүри абажа уншана.

Үржэлэйхид өөрын фельдшерскэ пункттай, эхин шатын һургуулитай. Үхибүүдэй сэсэрлиг саад барижа байна, тэрэнь намартаа ашаглалтада орохо.

Үржэлэй үхибүүд Баянгол ошожо, дунда һургуулида һурадаг. Эдэнэр бултадаа шахуу велосипед хэрэглэнэ. Эндэ 250 велосипед бии. Үдэшэ, үглөөнь гү, али амаралтын үдэр хараа һаа, гайхахалта! Ямар ехэ һорёон, мүрысөөн болоо гээшэб гэжэ һанахаар байхал.

Мүнөө эндэ үзэг бэшэг мэдэхэгүй хүн хомор. Залуушуулай олонхинь дунда, дээдэ һургуулитай. Нютагай ветврач Н. Нимаев, зоотехник М. Цыремпилов, колхозой агрономууд Х. Очиров, Р. Будаев гэгшэд дээдэ һургуули дүүргээд, нютагтаа амжалтатайгаар ажаллажа байнад.

Үржэл нютагай омогорхол болохо хүнүүд Совет үе сагта ургаа. Бүхы республика соогоо мэдээжэ болоһон түрүү һаалишан, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Санжима Очировна Бальжинова колхозойнгоо үүлтэртэ фермэдэ ажаллана. Хасаан нуурай оршондохи байлдаанда шалгарһан коммунист Доржи Дугарович Линхоев эндэ ажаһуудаг.

Ахалагша хонишон Ш. Л. Цыремпилова, һаалишан Цыцык Санхарова гэгшэд мүн лэ үнэн сэхэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Эндэ «карусель» түхеэрэлгэ тодхогдожо эхилээ. Һүүлэй 6 гүүртын орондо нэгэ «карусель» хүдэлжэ, һаалишадай ажалые нилээд хүнгэрүүлхэнь.

Үржэл нютаг ургажал, һалбаржал байна.

Ю. Косов,
фотонь авторай.

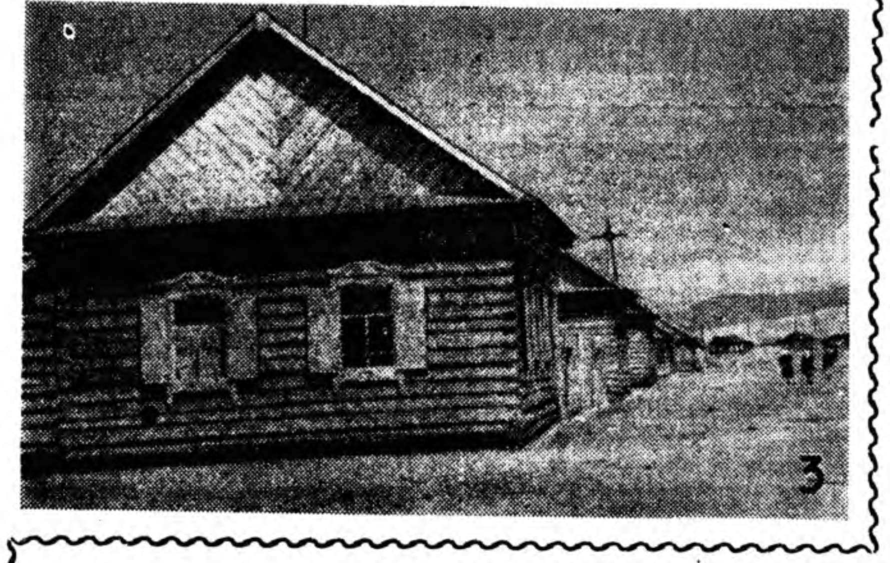

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **1. Һурагшад Рая Будаева Лайжид Гармаева гэгшэд һургуулидаа ошожо ябанад.**
2. Колхозой «каруселинн» шэнэ байра баригдажа байна.
3. Үржэлэй үйлсэ.

Далан долоотой почтальон

Охин-Булагай сельсоведэй харьяата Ээдын Адаг гэжэ тосхоной хүн зон үдэр бүхэндэ почтальонойнгоо ерэхые, һонин һорьмой дуулгахые хүлеэжэ ядан байдаг юм.

Далан долоонойнгоо жэлдэ гарабашье һаа, үшөөл шамбай сарюун зандаа, урин налагы сэдьхэлтэй, даруу зантай үбгэжөөл үдэр бүри тосхонойнгоо айл бүхэнине эрьежэ, шэнэ газетэ, журналнуудые, посылка, бэшэгүүдые тараадаг. Тэндэхи үбгэд, хүгшэд, залуушуул, үхибүүдшье энэ «аха захаяа» харахадаа, тон хүндэтэй ёһоор доро дохижо мэндэшэлдэг, һанаһан байһанаа зүбшэдэг, хөөрэлдэдэг заншалтай.

Тосхонойнгоо зоной ямар журнал, газетэ уншадагыень, тус бүридөө ямар эрмэлзэл хүсэлтэй байһыень, хаана ямар түрэлтэй, тэдээнтэйгээ хайшаа харилсаатайень дууһан мэдэдэг.

«Бальжинима Тудуповичай шарайн лэ багахан хубилалтаар ямар һонин асарһыень ойлгодог болонхойбди. Һүүлэй арбан хоёр жэлэй туршада почтальоноор ажаллажа байна»— гэжэ нютагайхидынь хөөрэлдэдэг.

Бальжинима Тудупович Тудупов даабарита ажалаа тон нарин нягтаар хэхэһээ гадна, нютагайхидтаа ямаршье һаань туһа хүргэхэ гэжэ оролдодог. Хүдөөгэй элдэб ажал тухайшье, ажабайдалайшье талаар, ямаршье асуудал хэн нэгэнэй һурабал, ой ухаанда хадуугдамаар зүбшэл заабари үгэдэг байна.

Ойлгосогүй асуудалай гараа һаань, Бальжинима Тудуповичтай заабол хөөрэлдэдэг. Энэньшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, энэ һонор түргэн бодолтой үбгэжөөл 1886 ондо үгытэй буряадай бүлэдэ түрэһэнһөө хойшо, мүнөө хүрэтэр орёо бэрхэшээлтэйшье, һайн һайханшье үг зорилготой ажалай зам гаталжа гаранхай. Багахан байхадаа эсэгэһээ гээгдэжэ, арбан хоёртойһоо хойшо бэеэ даагаад ажаллажа эхилһэн. Хаанай албанда татагдатараа нюдарган баяшуулай мал адуулаад, нэгэдэхи империалис дайнай үедэ арын хара хүдэлмэридэ ябаа. 1919 онһоо 1921 он хүрэтэрхи үе соо Хяагтын, Бэшүүрэй районуудта байрлаһан партизануудай отрядай тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна. Атаман Семеновой сэрэгшэдтэй хэды дахин дайлалдаһан намтартай.

Партизануудай отрядай Бэшүүрэй штабай даабаряар тэндэхи нютаг зоной дунда Октябриин революциин агууехэ удха шанар тухай ойлгуулламжын хүдэлмэри амжалтатайгаар ябуулаа. Мүн партизан нүхэдтөө эдеэ хоол, хубсаһа, морилые суглуулжа үгэхэ тухай ехэ ажал хэһэн байна. Милициин начальнигай туһалагшаар хүдэлхэ үедөө, 1922 ондо барон Унгернын толгойлдог дээрмэшэдые совет-монгол хилэ шадар даралсаһан. Удаань Харланай сомоной совет эмхидхэлсээд, түрүүлэгшээр һунгагдаа һэн. Саашадаа нютагайнгаа эдэбхитэдтэй хамта түрүүшын колхоз бии болголсоһон, Буряадай Центральна Гүйсэдхэхы Комитедэй гэшүүн болоһон түүхэтэй. Тиигээд Хяагтын аймагай газар ажал эрхилхэ таһагай түрүүлэгшын орлогшоор, арадай судьягаар, Бэшүүрэй районой «Большевик» колхозой түрүүлэгшээр хүдэлһэн байха юм.

Эрхим һайнаар ажаллаһанай түлөө нүхэр Тудупов Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 6 грамотаар, хэды медальнуудаар шагнагданхай.

Мүнөө наяа тулажа ябаһан почтальон Бальжинима Тудупович партийна, гүрэнэй хиналтын комитедэй хүдэлмэридэ туһа хүргэхэ уялгатай болоод, эдэбхитэйгээр ажаллажа байна.

— Наһатайшье болоо һаа, ходол ажаллажа, арга соогоо Эхэ оронойнгоо ашата туһада хубитаяа оруулжа байха хүсэлтэйб. Иимэ һайхан үе сагта, коммунизм байгуулжа байһан үедэ ажаһуухада жаргалтай. Буряадайнгаа республикын гайхамшагта ойе ажалай бэлэгээр угталсахаяа эрмэлзэнэб,—гээд Бальжинима Тудупович баярай элшээр миһэрнэ.

Е. Дугаржапов
Г. Будаев.

Охин Булагай совхоз.

БУЛТАНДАА ХҮНДЭТЭЙ МЭРГЭЖЭЛТЭ

Эрэлхэг зоригтой, шэрбэгэр хара һахалтай энэ хүниие сугтаа ажалладаг нүхэдынь ехэл хүндэлдэг, магтадагшье гээшэ. Энэмнай «Бурстрой» трестын барилгын хэрэгсэлнүүдые бэлэдхэдэг цехэй эрхим слесарь Иван Федорович Осколков гээшэл даа. Тэрэ гансал слесареэр хүдэлдэг бэшэ, мүн газорезчигээр, токарна станок дээрэшье ажаллажа шададаг. Хэрэгтэй болоо һаань, түмэршэ дарханааршье хүдэлдэг юм.

Слесариин мэргэжэл Иван Федоровичто тиимэшье бэлээр шудалагдаагүй бэлэй.

Иван Федорович эгээн түрүүн слесариин туһалагшаар хүдэлдэг һэн. Энэ ажалдаа анхаралтайгаар, һонирхолтойгоор хандадаг тула, тус мэргэжэлые богонихон болзор соо һайнаар шудалжа шадаһан.

«Бурстрой» трестдэ тэрэнэй ажаллажа эхилһээр тэбхэр хорин табан жэл үнгэрөө. Хорёод жэлэй урда тээ үшөө залуухан слесарь байхадаа, Иван Федорович модо хюрөөдэдэг станогуудые нилээд һайжаруулһан, бүтээсыень дээшэлүүлһэн юм. Уданшьегүй нүхэр Осколков модо хюрөөдэлгын цехтэ механигаар томилогдоо һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай эхилхэдэ Иван Федорович фронтдо ошоһон. Эндэ хасагуудай морин сэрэгшэ боложо, аяар холын Эльбэ мүрэн хүрэтэр һүртэ байлдаан соогуур ябалсаа бэлэй. Фронт дээрэ эрэлхэг баатаршалга харуулһанайнгаа түлөө нүхэр Осколков хэдэн медальнуудаар шагнагдаһан.

Дайнай һүүлээр Иван Фёдорович түрэл городтоо бусажа ерээд, «Бурстрой» трестын барилгын хэрэгсэлнүүдые гаргадаг цехтэ механигаар дахинаа хүдэлжэ эхилһэн байна. 1949 ондо нүхэр Осколков тус трестын механическа мастерскойдо бригадираар томилогдоһон. Иван Фёдоровичой хүтэлбэри доро ажалладаг эндэхи слесарьнүүд ажалай шэнэ амжалта туйлана, шухала барилгануудта элдэб деталь хэхэ гэһэн захяануудые саг соонь һайн шанартайгаар бэелүүлдэг. Мүнөө жэл энэ бригада хабсаргагдадаг гэрэй шэнэ маркын деталь амжалтатайгаар шудалаад, элбэгээр бүтээжэ эхилээ.

Иван Федорович өөрынгөө мэргэжэлдэ, дүй дуршэлдөө олон хүдэлмэришэдые һургаа. Үхибүүдыньшье эсэгынгээ ажалша харгыгаар зориһон. Анатолий хүбүүниинь баһал слесарь мэргэжэлтэй, мүнөө тус трестын оньһожоруулга бэелүүлдэг участок дээрэ хүдэлнэ. Валя басаганиинь электрообмотчигой мэргэжэлгэй болоод, баһал энэ предприятида ажаллана.

Үнинэй хүдэлмэришэн Иван Федорович Осколков наһажаал болоощье һаа, хамтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Тэрэ мүнөө нүхэдэй сүүдэй түрүүлэгшээр һунгагданхай, продукциин шанар шалгаха ниитын комиссиин гэшүүн юм.

А. Шулунов.

Задчу мэргэжэлтэд хүдөө гараба

Буряадай хүдөө ажахын институтда ветеринарна факультедтэ һуралсагшадай институт дүүргэһэндэнь зорюулагдаһан үдэшэ үнгэргэгдэбэ.

— Энэ жэлдэ манай институт 100 мэргэжэлтэд дүүргэжэ гараба. Гүрэнэй шалгалта үгэгшэдэй дундаһаа студентнүүд Павел Какан, Юрий Ксенофонтов, Владимир Семенихин гэгшэд бүхы предмедүүдээ «5» гэһэн сэгнэлтээр үгэжэ, шалгарһанай тэмдэгтэй диплом абаха болонхой,—гэжэ гүрэнэй шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ, профессор Н. Г. Кандюрин хэлээд, залуу мэргэжэлтэдээ амжалтатай һайнаар ажал хүдэлмэреэ хэжэ, арад зондоо магтуулжа ябахыень юрөөгөө.

КПСС-эй обком, комсомолой хүтэлбэрилэгшэд студентнэр залуу мэргэжэлтэдээ амаршалаад, Буряад үргэн ороноо баян дэлгэр байдалтай болголсохын тула хамаг хүсэ шадалаа элсүүлэн, ажаллахыень хүсэһэн байна.

Удаан үсэгэлдэрэй студентнэр, мүнөөдэрэй мэргэжэлтэд хойно хойноһоо һубарилдан ошожо, духовой оркестрэй ирагуу гоё хүгжэм доро дипломуудаа абаба.

Ю. Клочихина.

Эрдэмэй эхин эндэһээ

(Хэжэнгын 11 жэлэй һургуулиин түүхэһээ)

Хаанта хархис засаг болбол бага яһатан арадые эрдэм гэгээрэлгүй, харанхы мунхаг байдалда баридаг байбашье, аха болохо ород арадайнгаа нүлөө доро эрдэм ухаанай ашата туһые үгытэй арад улам улам мэдэржэ эхилээ һэн.

Урдань Хэжэнгэ нютаг хадаа Харганын волостиин мэдэлдэ байгаа. Энэ волостиин 17 бүлэгэй нэгэн Хэжэнгын бүлэгэй зон Дээдэ-Үдын таряашадай захиргаанай үмэнэ зууршалга барижа, 1913 оной намар Хэжэнгын хойто Шанаа гэжэ газарта хоёр класстай эхин шатын һургуули нээлгэхэ болоһон домогтой юм.

Түрүүшынь багша Николай Краснов гэжэ ород хүбүүн ерэжэ, эрдэм һургуулигүй малша буряадай үри хүүгэдые хүмүүжүүлэн һургахын эхи табиһан ба энэ хэрэгтээ тон ехэ оролдолго хэшээл гаргаһан. Энэнь бишыхан хүбүүдые дасан дуганһаа холодуулхын түрүүшын алхам болоо һэн.

1917 ондо Агууехэ Октябриин Социалис революци илажа, арад зон өөһэдынгөө хуби заяанай эзэн болоходоо хаагдаһан энэ һургуулияа дахяад нээжэ, шэнэ гуримай ёһоор хүдэлгэжэ эхилээ һэн. Эндэ нютагай үгытэй шадалтай Бадмаев Базаржаб гэдэг түрүүшын багша боложо хүдэлһэн. Тэрэ хадаа 1923 он хүрэтэр ажаллажа, нютагай үгытэй шадалтанай үхибүүдые шэнэ ёһоор һургажа эхилээ. Эхин, түрүүндэ шажанда харша, эсэргүү хүдэлмэри һурагшадайнгаа ба түрэлхидэй дунда үргэнөөр ябуулаа.

1923 ондо һургуулинь лама баядай идхалгаар дасанай дэргэдэ абаашагдашаһан юм. 1925 ондо һургуулиие эрхилэгшээр Хоца Намсараев эльгээгдэжэ, дасанһаа табан модоной зайда оршодог Шулуута гэжэ нютагта ондоо гэр бодхоон табижа, багшалжа эхилһэн байха юм. Нэрлэгдэһэн һургуули тэрэ гэһээр мүнөө хүрэтэр Шулуута тосхондоо үлэһэн.

Хориин аймагай гүйсэдком ба гэгээрэлэй таһаг Хэжэнгын ажалшадай зууршалгаар 1931 ондо Шулуута тосхондо һургуулиин типовой байшан барижа эхилээд, 1933—34 оной һуралсалай жэлые шэнэ байшан соо эхилүүлээ һэн. Тиигэжэ Хэжэнгын ажалшадые ба тэдэнэй үри хүүгэдые ехэтэ баярлуулһан байха юм.

Ашата Октябриин революциин ашаар эрхэтэй сүлөөтэй болоһон ажалшан арад ламанар болон баяд ноёдой хара һабарһаа мултаржа, соёл гэгээрэлэй хойноһоо жэгдэрэн оролые, үри хүүгэдээ эрдэм һургуулитай болгохые хүсэһэн нэгэ хэдэн жэшээ баримтануудые дурдая. Хэрбээ 1913 ондо Хэжэнгын эхин һургуулида оройдоол арбаад һурагшад хабаадуулагдаһан байгаа һаа, 1923-24 оной һуралсалай жэлдэ 40 гаран һурагшад, 1924-25 онуудта — 65 үхибүүд, 1930-31 онуудта — 110 һурагшад, 1933-34 онуудта—210 хүн, 1934-35 онуудта 279 һурагшад ном үзэһэн байха юм. Энэ жэшээ хадаа жэлһээ жэлдэ үри хүүгэдээ ажалшан зоной һургахые улам ехээр хүсэдэг болоһые гэршэлнэ ха юм. Энэ жэлһээ эхилээд, дүүрэн бэшэ дунда һургуулияа дунда һургуули болгохын бэлэдхэлэй хүдэлмэри эхилээд, 1938-39 оной һуралсалай жэлһээ 8-дахи класс нээгдэжэ, 10-дахи класс түрүүшынхеэ эндэ Эсэгэ ороноо хамгаалха дайнай үедэ, 1942 ондо бии болгогдожо, 11 залуушуул тэрэниие дүүргээд, улам саашаа эрдэм ухаанай орьёл өөдэ дүүлээ һэн. Мүнөө үедэ Хэжэнгын дунда һургуулиие хамта дээрээ мянга гаран хүбүүд басагад дүүргэжэ гараад, олоһон эрдэмээ улам саашань үргэлжэлүүлжэ, дээдэ һургуулитай, элдэб шадабаритан ба эрдэмтэд болонхой. Тэдэнэй дунда физико-математическа эрдэмэй кандидат Базар Содномов, ветеринарна эрдэмэй кандидат Цырендоржиев, геологическа эрдэмэй кандидат Цибик Очиров, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Гунгаа Туденов, түүхын эрдэмэй кандидат Чимитдоржиев гэгшэд болоно.

Гадна энэ һургуулиие дүүргэһэн уран зохёолшод, композиторнууд, артистнар, багшанар, врачнууд, механизаторнууд, малшад. партийна, советскэ хүдэлмэридэ хүдэлэгшэд нилээд олон байха юм. Эдэнэр республика дотороо элдэб һалбариин ажалда ябажа, коммунизм байгуулагшадай түрүү зэргэдэ жагсанхай.

Арадай гэгээрэлые хубилган табиха, һургуулиие ажа үйлэдбэритэй холбохо гэһэн хуулиин гараһанһаа хойшо энэ һургуулиин һуралсал ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ ехэхэн амжалта туйлагдаһан ба туйлагдажа байнашье. Ахалагша классай һурагшад өөһэдынгөө хүсөөр шулуун мастерской баринхай. Эндэһээ олохон трактористнууд, комбайнернууд, шулуушад, дархашуул гараад, мүнөө түрэл совхоздоо аша туһа ехэтэй ажал хэжэ байдаг. Һурагшад ажал хүдэлмэриин амта яһала танинхай.

Мүнөө тус һургуули 11 классай политехническэ шэглэлтэй һургуули болгогдонхой. Мянга гаран һурагшад тэндэ ном үзэжэ, 70 тухай багшанар хүдэлмэрилжэ байдаг. Тэдэнэй тоодо арадай гэгээрэлэй 12 отличнигууд, культурын габьяата ажал ябуулагша, РСФСР-эй габьяата багша хүдэлжэ байдаг. Бүхы багшанарай хахадынь шахуу энэ һургуулиие урдань дүүргэһэн.

Урдань, революциин урда тээ дэбисхэрээрээшье бишыхан, хүн зонойнгоошье талаар үсөөхэн харанхы заха булан гэгдэдэг, 2 ехэ дасантай, тэрэ дасангуудтаа мянга гаран ламатай, орой ганса эхин һургуулитай Хэжэнгэ нютагнай совет засагай жэлнүүдтэ ямар түргэнөөр хубилаа, хүгжөө гээшэб! Мүнөө дунда 2 һургуулитай, найман жэлэй 5, эхин шатын 15 һургуулитай ба тосхон бүри клуб, улаан булан, библиотекэ, хүүгэдэй ясли, саад, эмнэлгын газартай. Шулуута тосхондо мүн хүүгэдэй хүгжэмэй һургуули бии. Хүдөө залуушуулай үдэшын дунда һургуули, һангай гаргаша дээрэ байдаг зуу гаран һурагшадтай интернат һургуули гэхэ мэтэ эрдэм соёлой ёһотой гуламтанууд болонхой. Айл бүри радио, гэр бүри газетэ, журналтай— иимэ Хэжэнгые хуушан үеын Хэжэнгэтэй жэшэхын аргагүйл даа. Энээн дээрэ ажабайдалайнь, ажаһуудалайнь амжалта нэмээжэ хэлэхэ болоо һаа, үшөө ямараар харагдахань мэдэгдэнэ бэзэ.

Н. Намсараев,
Хэжэнгын 11 жэлэй һургуулиин багша.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур
1963 оной июлиин 9.

МНР-эй МИД-эй мэдүүлгэ

УЛААН-БААТАР, июлиин 5. (ТАСС). Монголой Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министерство Ирагай правительствын МНР-тэй дипломатическа харилсаануудаа болюулһан тухайнь мүнөөдэр мэдүүлгэ хэбэ.

Монголой Арадай Республикатай дипломатическа харилсаануудаа болюулха тухай Ирагай правительство шиидхэбэри гаргаа. Юуб гэхэдэ курд арадые хашаха, алаха, хюдаха политикые Ирагай засагаархидай ябуулжа байһан хэрэгые ООН-ой Генеральна Ассамблейн XVIII сессидэ хаража үзэхэ дурадхал МНР-эй правительство оруулһан юм. Энээниень Ирагай правительство шалтагаан болгоно.

Курд арад Ирагай хүн зоной дүрбэнэйнь нэгэ хуби шахуу болодог. Национальна автономитой болгогты гэһэн үнэн зүб эрилтэ курд арад хэнэ. Гэбэшье Ирагай правительство курд арадта эсэр гээр сэрэгэй доболго х авиаци, танк, артиллери рэглэнэ. Курд арадай ту лэгшэдые алана, город, хонуудыень һандаргана.

Ямар нэгэн арад зонние дэб шалтагаанаар хаш алаха, хюдаха полити ямар нэгэн гүрэнэй дотоо хэрэг бэшэ байһаниинь б дэндэ мэдээжэ гээд, мэдү соонь заагданхай. Иимэ х то муухай политикада э гүүгээр эдэбхитэйгээр тэ хэ гээшэ эрхэ сүлөөдэ д тай бүхы арадуудай хэрэг лоно бшуу.

Ирагай засагаархидай М голтой тусхай харилсаа даа болюулһан ябадаль МНР-эй правительство бу шаана. Энэ алхамынь и арадай хүсэл эрмэлзэлгэн тэ эсэргүү, арадуудай хоо до хани барисаа, харил холбоо тогтоохо хэрэгтэ зү байна бшуу гээд, мэдүү соонь бэшэгдэнхэй.

ХИЛЫН СААНАҺАА

„Илатараа тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ"

НЬЮ-ЙОРК. ТАСС-ай корреспондент Л. Величанский мэдээсэнэ:

Негрнүүдэй соёл гэгээрэлдэ туһа хүргэхэ Национальна нэгэдэлэй съезд Чикаго городто боложо байна. Тэндэ һаяхан үндэһэ яһанай илгаа гаргалгые болюулха гэһэн эрилтэтэй олон мянган хүнэй хабаадалгатай митинг болобо. Нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд —Алабамын негрнүүдэй толгойлогшо Шатталсуорт. Миссисипи штадай «сагаан арһатанай» һурадаг университедтэ ороһон түрүүшын студент Джеймс Мередит, үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадта Джексондо алагдаһан Медгар Эверсын арбатай хүбүүн, найматай басагахан хоёр колоннын урда ябаба. Жагсаалай һүүлээр Грант-паркда ехэ һүрэтэй митинг болоо. Өөһэдынгөө эрилтэнүүдые бэелүүлхын түлөө илалта туйлата тэмсэхэ байһанаа негрн тодорхойлбо.

Холбоото Штадуудай бус шье городуудта үндэһэ я най илгаа гаргагшадта э гүү тэмсэл болоно. Америк телеграфна агентствэнүү мэдээсэһээр, Балтиморто лициинхид үндэһэ яһанай гаа хэдэг хүнүүдтэй тэмсэ 283 хүниие тушааба. Тэдэ дунда негрнүүд, юрын а риканецууд бии. Гадна Чап Хилда (Хойто Каролин Сан-Дигодо (Калифорни) һал үндэһэ яһанай илгаа гагшадта эсэргүү тэмсэл лоо.

США-гай бэеэ даанхай б далтай болоһон үдэрэй США-гай национальна һа дэрэй угтамжада негрн иигэжэ эрхэ сүлөөгэйнгөө лөө улам хүсэтэй, эмхитэйг тэмсэжэ оробо.

Капиталай оронуудтахи забастовочно хүдэлөөн

ИТАЛИ. Хүдэлмэришэдэй тэмсэл эндэ улам улам үргэдэнэ. Барилгын, текстильнэ, кондитерска, промышленностиин бусад хэды һалбаринуудай эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд июлиин 5-да дүрбэн үдэрэй забастовко хэхэ гэжэ соносхобо. Мүн Римэй коммунальна эмхи зургаануудай 20 мянган хүдэлмэрилэгшэд тэмсэлдэ бодоо. Порто-Маргерадахи «Эдисон» гэдэг химическэ заводой 6 мянган ажалшад 48 часай туршада ажалаа зогсообо.

Хүдэлмэришэдэй забастовко гансашье экономическа удхатай бэшэ. Фабрика, заводой хүдэлмэришэдэй байра байдал һайжаруулха, Италиин гүрэнэй байгуулалтые хубилгаха эрилтэ табигдана гээд «Унита» газетэ бэшээ.

АВСТРАЛИ. Австралиин континентын ажалшадай забастовочно тэмсэл июлиин эхеэр шэнэ хүсэтэйгөөр үргэлжэлбэ. Резинэ хэрэгсэлнүүдые гаргадаг Мельбурн городтохи 3500 хүдэлмэришэд 24 часай забастовко хэбэ. Салин хүлһыемнай дээшэлүүлэгты, ажалай неделиие богони болгогты гэһэн эрил элэнэр табина. Сиднейн һүү промышленностиин, Муррар дахи мал үүсэлдэг газар хүдэлмэришэд, түмэр зам хүдэлмэрилэгшэд баһал т сэлдэ болонхой.

ГРЕЦИ. Салоникодо «Ифанет» гэдэг текстиль предприятиин 1200 хүдэлм ришэд 16 үдэрэй туршада бастовко хэжэ, салин х һээ дээшэлүүлхэ эрилт дүүргүүлжэ шадаһан бай

ЧИЛИ. «Эль Теньенте» дэг зэд абадаг орон соо эгээ ехэ руднигуудай 7500 дэлмэришэд забастовко сон хожо, салин хүлһыемнай д шэлүүлэгты гэһэн эрил эзэд баяшуулда хэбэ.

УРУГВАЙ. Һаяхан Ур вайда 24 часай бүгэдэ ни тын забастовко болобо гэ Рейтер агентствын корр пондент Монтевидеоһоо м дээсээ. Тиигэжэ портнууда түмэр замай, магазинууда редакцинуудай, банкнууда элдэб промышленна пре приятинуудай ажал хүдэлм ри зогсоогдоо. Бүхыдөө 2 мянга тухай хүн зон заба товкодо хабаадаһан байна.

Италида таряашадай хүсэтэ жагсаал боложо байна. Эзэд баяшуулай газарыень ёһотой эзэдтэнь, таряашадта үгэгты гэһэн эрилтэ табина.
Зураг дээрэ: Римдэ жагсаалда гараһан таряашад.
ТАСС-ай фотохроника.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.
Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00168. Зак. № 911.